

Macaristan'da Ortaokul Düzeyinde Okutulan Coğrafya Dersi Öğretim Programının Genel Yapısı ve İçerik Özellikleri

General Structure And Content Features Of The Geography Course Teaching Program Taught At Secondary School Level In Hungary

Pınar Uçkan¹, İlyas Kara²

¹Sorumlu Yazar, Pınar Uçkan, Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, pınar.uçkan16@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0000-8987-3120>)

²Doç. Dr. İlyas Kara, Amasya Üniversitesi, ilyas.kara@amasya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4755-0037>)

Geliş Tarihi: 15.04.2024

Kabul Tarihi: 03.12.2024

ÖZ

Çalışmanın amacı Macaristan'da ortaokul seviyesinde sosyal bilgiler dersi kapsamında okutulan coğrafya dersi öğretim programının genel amaç ve felsefesini, ilke ve prensiplerini, yetkinlikler ve içerik yapısını incelemektir. Farklı bir coğrafyada farklı inanca sahip Türk kökenli bir devletin sosyal bilimlere bakış açısını ele almak çalışmanın önemini oluşturmaktadır. Araştırma nitel bir çalışma olup doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Macaristan resmi kurumlarına ait internet sitelerinden elde edilen dokümanlar veri toplama aracı olarak kullanılmış ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Çalışmada Macaristan coğrafya öğretim programının ortaokul seviyesinde 7.ve 8.sınıflara uygulanan 102 saatlik içeriği; öğrenme çıktıları, yöntem, teknik ve materyal kullanımı, etkinlik ve aktivite örnekleri, geliştirme ve zenginleştirme başlıkları altında incelenmiştir. Çalışma sonucunda ortaokul seviyesinde ayrı ders olarak okutulan coğrafya dersinin 8 ayrı öğrenme alanı özellikleri ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında; benzer ülkelere ait coğrafya öğretim programlarının incelenmesi, karşılaştırmalı analizlerin yapılması, ortaokul düzeyinde coğrafya dersinin ayrı bir ders olarak okutulmasının farklı ülkelerdeki örneklerinin incelenip değerlendirilmesi önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Macaristan, sosyal bilgiler, coğrafya, öğretim programı.

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the general purpose and philosophy, principles and principles, competencies and content structure of the geography course taught within the scope of social studies course at secondary school level in Hungary. The importance of the study is that it examines the perspective of a Turkish origin state with different beliefs in a different geography on social sciences. The research is a qualitative study and document analysis method was used. In this context, documents obtained from the websites of Hungarian official institutions were used as data collection tools and the obtained data were analyzed with the descriptive analysis method. In the research, 102 hours of content of the Hungarian Geography curriculum applied to 7th and 8th grades at secondary school level; Learning outcomes were examined under the headings of method, technique and material use, activity and activity examples development and enrichment. As a result of the research, the characteristics of 8 learning areas of the geography course taught at secondary school level were evaluated. In the light of the findings, suggestions are made to examine the geography curricula of similar countries and make comparative analyses.

Keywords: Hungary, social studies, geography, curriculum.

GİRİŞ

Eğitim, topluma ait özelliklerin nesilden nesile aktarılmasını sağlar (Aslan, 2001). Bireylerin içinde yaşadıkları topluma uyum sağlayabilmeleri ve değişen dünya şartlarına adapte olabilmeleri için eğitim hayatları boyunca aldıkları derslerle desteklenmeleri gerekir. Bu derslerden biri de 1880'lerde sadece bir konu alanı olarak ortaya çıkan Sosyal Bilgiler dersi (Hertzberg, 1991). ABD'de ortaya çıkan ve sonrasında 1916'da Ulusal Eğitim Birliğinin yayınladığı raporlarla iyice yaygınlık kazanan Sosyal Bilgiler (Evans, 2004), sosyal bilimlerden aldığı içerik ve kendine has yöntemlerle, disiplinlerarası özellik taşıyan, sürekli kendini yenileyen küresel dünyanın problemlerine çözüm üretmeye çalışan insanlar yetiştiren bir öğretim programı olarak tanımlanır (Öztürk, 2019). Bugün pek çok ülkede bireylere bilgi, beceri, yetkinlik ve değer kazandırmak üzere hazırlanan Sosyal Bilgiler dersi mevcuttur. ABD, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programı incelendiğinde vatandaşlık bilinci oluşturma ve dünyayı anlayıp yorumlayabilme hedefleri üzerine inşa edildiği görülmektedir (İnci, 2009). Çünkü dünyayı anlamayan bireyler topluma etkin fayda sağlayamaz (Barr, 1997). Esasen sosyal bilgilerin amacı değişen dünyanın adaptasyon sürecine eşlik ederek bireyleri potansiyellerini gerçekleştirecek kişilere dönüştürmektir. Bu dersin öğretiminde öğretim programları kullanılır ve bu programlar ülkeden ülkeye değişiklik gösterir. Öğretim programı; her ders için ayrı hazırlanan, öğrenci, öğretmen ve eğitimdeki diğer paydaşlara rehber olan yazılı kaynaklardır (Erden, 2015).

Sosyal Bilgiler dersi yapısı gereği disiplinler arası özellik gösterir ve içerisinde tarih, coğrafya, vatandaşlık, ekonomi, sosyoloji, hukuk gibi birçok alana ait bilgiler barındırır. Sosyal Bilgiler dersi hazırlanan öğretim programları ile yapısal bir forma sahip olur ve uygulandıkları ülkelerde etkililik düzeyleri sürekli ölçülür ve değerlendirilir. Bu bağlamda ülkelerin dünyadaki diğer ülkelere ait öğretim programlarını da incelemeleri ve takip etmeleri kendi programlarını geliştirmeleri için önem arz etmektedir (Öztürk & Öztürk, 2013). Zira bu alanda yapılan çalışmalar da programların daha sağlıklı ve işler vaziyette olmalarını başka ülkelerde uygulanan süreçlerin takibinin önemli olduğunu göstermektedir (Yazıcı, 2009; Eş vd., 2010). Araştırma konusu olan Macaristan, Avrupa Kıtasının orta bölümünde Avrupa Birliği üyesi olan ancak diğer Avrupa ülkelerinden oldukça farklı özelliklere sahip bir ülkedir. Bu farklılıkların başında konuşulan dil gelmektedir. Ülkede resmi dil olan Macarca, Avrupa Birliğinde Maltaca, Fince ve Estonca ile birlikte Hint-Avrupa dillerine dâhil olmayan dört dilden biridir (Nijman, 2020). Türk toplulukları ile Orta Asya'dan beri devam eden ortak göçebe kültürü, aynı yurtları tutuşları, ortak dil, tarih ve coğrafyayı paylaşmaları nedeniyle Macarlar, Avrupa'da yaşamalarına rağmen Avrupalı olmadıklarını kendi uğraşlarıyla belli bir noktaya getirdikleri Türkoloji (Türklük Bilimi) çalışmaları ile ortaya koymuşlardır. Ayrıca Roma, Yunan ve İslam kaynaklarında Macarlardan *Türkler* olarak bahsedilmektedir (Türker, 2017). Uzun yıllar devam eden Osmanlı hâkimiyeti nedeniyle Türkler ve Macarlar birlikte yaşamış, diller arasında kelime alışverişi ve kültürel benzerlikler belirginleşmiştir. Başta Armin Vambery olmak üzere birçok Macar Türkolog; Macar halkını Türk olarak nitelemişlerdir. Bu ortak tarih ve etnik yapıdan yola çıkarak Macaristan'daki okullarda okutulan sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya temalı derslerin kapsam ve içeriğini incelemek amacıyla araştırmanın yol haritası oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu sayede farklı bir coğrafyada farklı dini inançlara sahip bir Türk kökenli devletin sosyal bilimlere bakış açısı da ortaya konmuş olacaktır.

Alanyazına bakıldığında farklı ülkelere ait sosyal bilgiler öğretim programlarının çalışıldığı görülmektedir. Yavuz, 2018, Öztürk vd.2016, yıllarındaki çalışmalarında farklı ülkelere (ABD, Kanada, Singapur, Fransa) ait sosyal bilgiler öğretim programındaki değerleri ve vatandaşlık eğitimlerini incelemişlerdir. Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki farklılıkları inceleyen Kurt, 2016, Türkiye'de ve ABD'de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi konusunu çalışan Çiğdem (2010), literatüre farklı katkılarda bulunmuşlardır. Yine Oran(2019) ve Öztürk ve Yiğit(2023), Dague, Kaya, Taşkın ve Bozkurt, Cebeci, Önal, Yiğit, Aktın, Kara ve Yılmaz, Tokmak ve Yılmaz, Şahin, Akıncı, Yiğit, Şeker, Therianos ve Gouvias 2023 yılı çalışmalarında

çok sayıda ülkenin Sosyal Bilgiler öğretim programlarını çalışmışlardır. Macaristan'daki öğretim programlarıyla ilgili yapılan diğer bir çalışma Tangülü ve Duran (2020)'a ait Macaristan ve Türkiye ortaöğretim Tarih derslerinin karşılaştırmasına yöneliktir. Ortaokul düzeyinde Macaristan özelinde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamış olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Orta Avrupa ülkesi olan Macaristan'da genel eğitim sistemi 3-7 yaş arası okul öncesi eğitim dönemi, 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise dönemini kapsayacak şekilde yürütülmektedir (Oktatási Hivatal-Macaristan Eğitim Ofisi, 2024). Macaristan'da sosyal bilgiler dersine eşdeğer olabilecek birden fazla sayıda ders mevcuttur. Bu çalışma, Macaristan'da ortaokul düzeyinde (7-8.sınıf) okutulan coğrafya derslerinin genel yapısı ve içeriği ile sınırlı tutulacaktır. Tablo 1'de Macaristan'da ilköğretim birinci ve ikinci seviyesinde okutulan dersler verilmiş; sosyal bilgiler dersine eşdeğer olarak okutulan dersler ayrıca vurgulanarak gösterilmiştir.

Tablo 1

Macaristan'da İlköğretim Birinci ve İkinci Kademedede Okutulan Dersler

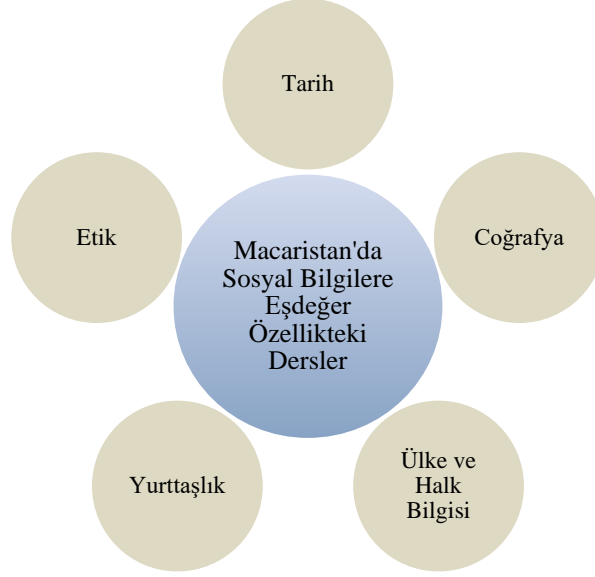
Okutulan Ders	Sınıf Seviyesi	Öğretim Kademesi
Macar Dili ve Edebiyatı	1-4	İlköğretim 1.kademe (1-4)
Etik	1-4	
Matematik	1-4	
Çevre Bilgisi	3-4	
Yabancı Dil	4	
Müzik	1-4	
Görsel Kültür	1-4	
Teknik ve Tasarım	1-4	
Dijital Kültür	3-4	
Beden Eğitimi	1-4	
Macar Dili ve Edebiyatı	5-8	İlköğretim 2.kademe (5-8)
Matematik	5-8	
Tarih (Történelem)*	5-8	
Coğrafya (Földrajz)*	7-8	
Fizik	7-8	
Kimya	7-8	
Biyoloji	7-8	
Yurttaşlık (Állampolgáriismeretek)*	8	
Ülke ve Halk Bilgisi(Hon- ésnépismeret)*	5-8	
Etik (Etika)*	5-8	
Bilim	5-6	
Yabancı Dil (İngilizce-Almanca)	5-8	
Müzik	5-8	
Görsel Kültür	5-8	
Drama ve Tiyatro	5-8	
Teknik ve Tasarım	5-7	
Dijital Kültür	5-8	
Beden Eğitimi	5-8	
Toplum Eğitimi	5-8	

**Sosyal Bilgiler Dersine Eşdeğer Olarak Okutulan Dersler*

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde Macaristan'da ilköğretim 1-4.sınıfları kapsayan 1.kademe ve 5-8.sınıfları kapsayan 2.kademededen oluşmaktadır. Araştırma konusu dâhilinde olan 5-8.sınıflar arasında, Sosyal Bilgiler dersine eşdeğer özellikte; Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık, Ülke ve Halk Bilgisi ve Etik dersleri yer almaktadır. Macaristan ilköğretim ikinci kademesinde Sosyal Bilgilere eşdeğer özellikteki dersler Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1

Macaristan'da İlköğretim İkinci Kademedeki Okutulan Sosyal Bilgilere Eşdeğer Dersler

Şekil 1'de gösterilen eşdeğer dersler Macaristan'da ilköğretim ikinci kademedeki 5-8. sınıflar arasında farklı ders saatlerine göre düzenlenmiş çerçeve planlamalarla okutulmaktadır. Bu verilerden hareketle çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- Macaristan'da ortaokul düzeyinde okutulan sosyal bilimler / sosyal bilgilere eş değer dersler içinde yer alan coğrafya dersi genel yapısı ve içerik özellikleri nasıldır?
- Macaristan'da ortaokul Coğrafya dersinin amaçları nelerdir?
- Macaristan'da ortaokul Coğrafya dersinin temel yeterlilikleri nelerdir?
- Macaristan'da ortaokul Coğrafya dersinin temel ilkeleri nelerdir?
- Macaristan'da ortaokul Coğrafya dersi genel yapısı ve içeriği nasıldır?
- Macaristan'da ortaokul Coğrafya dersi öğretme-öğrenme süreçleri nasıldır?

YÖNTEM

1.1. Araştırma Modeli

Çalışmada araştırma modeli olarak tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yapılmış ve programın içeriği, öğrenme ve öğretme süreçleri bölümleri incelemeye alınmıştır. Doküman analizi, araştırılan durum, olay ve olgularla ilgili yazılı ve elektronik kaynakların analiz edilmesine dayanır. Tek başına veya diğer yöntemlerle birlikte kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Alan yazın taraması olarak da adlandırılan tarama yöntemi geçmişte olan veya halen geçerliliği bulunan bir durum veya olguyu derinlemesine betimlemek için tercih edilir (Karasar, 2006). Söz konusu yöntem; araştırılan alanın incelenip sentezlenmesini ve değerlendirmesini ve nihayet yazıya dökülüp raporlaştırılmasını içermektedir (Kaptan, 1998).

1.2. Veri Kaynağı, Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın belirlenen hedefe ulaşması için öncelikle önceden belirlenen kaynaklara ulaşılması esastır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Eğitim alanında yapılan çalışmalarda kullanılan geleneksel veri kaynakları yazılı belgeler, ders kitapları, program metinleri, öğretmen yardımcı kaynakları, okul tutanakları, sınav evrakları, ders ve ünite planları olarak sıralanabilir. Günümüzde bu kaynaklara web erişimi ile ulaşılan kaynaklar da eklenmiş bulunmaktadır. Çalışmanın başlıca veri kaynakları şunlardır:

1. *Çerçeve Planlar ve İçerik) /Ulusal Çekirdek Müfredat*

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/

2. *Nemzeti ErőforrásMinisztérium* (Ulusal Kaynaklar Bakanlığı) Resmi Web Sitesi

<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/tantervek/kerettantervek>

[http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/programok\(Programlar\)](http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/programok(Programlar))

[http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/tantervek/kerettantervi-segedletek\(Müfredat\)](http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/tantervek/kerettantervi-segedletek(Mufredat))

3. *Oktatási Hivatal-Macaristan Eğitim Ofisi, 2024 Földrajz, 7-8, (Ulusal Çekirdek Müfredat, 2020, NAT)*

Bu çalışmada veri kaynakları, Macar Eğitim Ofisinin resmi web sitesinde yayınladığı elektronik dokümanlarla sınırlandırılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin kaynağı Macar Eğitim Ofisinin resmi web adresidir. Elde edilen dokümanlar resmi sitelerden indirildiği için gerçekliği ile ilgili doğrulaması mevcuttur. Araştırmada yöntem olarak doküman incelemesi tercih edilmiş; verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Resmi dokümanlardan elde edilen içerikler ders ünite başlıkları dikkate alınarak gruplandırılmış, ünite konuları, süreleri, zenginleştirme başlıkları ayrı alt başlıklarda incelenmiştir.

1.3. Araştırma Etiği

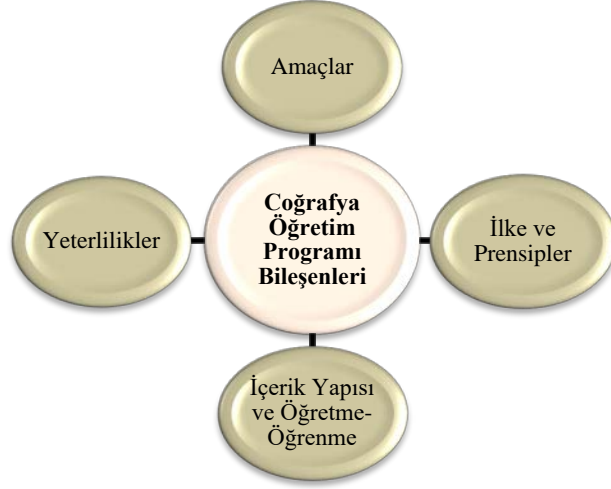
Macaristan'da Ortaokul Düzeyinde Okutulan Coğrafya Dersi Öğretim Programının Genel Yapısı ve İçerik Özellikleri isimli çalışma doküman analizi yöntemi ile yapılmış, ilgili dokümanlar resmi kanallardan (*Oktatási Hivatal-Macaristan Eğitim Ofisi, 2024 Földrajz, 7-8, (Ulusal Çekirdek Müfredat, 2020, NAT)*) elde edilmiş olup kişisel yorum, görüş ve düşünce ilave edilmeden doğrudan alıntılanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümdeki araştırma bulguları sırasıyla; coğrafya dersinin amaçları, coğrafya dersi Ulusal Çekirdek Müfredatta (NAT) belirtilen temel yeterlilikleri gerçekleştirme yöntemleri, 7-8. sınıf coğrafya dersinin temel ilkeleri, coğrafya öğretim programının içerik yapısı ve öğrenme-öğretme süreçleri olarak verilmiştir. Bulgular kısmına geçmeden evvel Macaristan'da okutulan coğrafya (*Földrajz*) dersleri öğretim programının temel bileşenleri Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2

Macaristan Ortaokul Coğrafya (Földrajz) Dersleri Öğretim Programı Temel Yapısı

Şekil 2 verileri incelendiğinde Macaristan’da ortaokul seviyesinde okutulan coğrafya derslerinin öğretim programlarının; dersin temel amaçları, yeterlilik alanları, temel ilke ve prensipleri, içerik yapısı diğer bir ifadeyle öğretme-öğrenme süreçleri olarak dört ayrı bölümden oluştuğu görülmektedir.

1.1. Macaristan 7. ve 8.Sınıflar Coğrafya (Földrajz) Derslerinin Amaçlarına İlişkin Bulgular

Macaristan’da ortaokul seviyesinde sosyal bilgiler dersine eşdeğer özellikte okutulan derslerden biri olan coğrafya dersinin amaçları genel hatlarıyla Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2

Coğrafya Dersleri Amaçları

Coğrafya Dersinin Amaçları

- Doğal ve sosyo-ekonomik çevredeki olguları ve süreçleri -hem doğa bilimlerinin hem de sosyal bilimlerin inceleme yöntemlerine dayanarak sunma,
- Disiplinler arası özelliğinden hareketle, doğal ve sosyo-ekonomik olgu ve süreçleri kendi bağlamları ve etkileşimleri içerisinde sentezleyerek, öğrencilerin, insanın doğal ve sosyal bir varlık olarak yaşadığı, varlığının ve faaliyetlerinin onu giderek daha fazla dönüştürdüğü ve dolayısıyla dünya dengesini tehlikeye attığı birleşik bir sistem olarak Dünyamızın kırılğanlığını anlamalarına özel önem verilmesi,
- Dengelerin bozulmasının doğal ve toplumsal nedenlerini araştırmayı ve dengeyi yeniden tesis edecek bir çözüm aramayı,
- Öğrencilerin doğal ve sosyo-ekonomik çevrenin özelliklerini, kendilerinin de bir parçası oldukları çevrelerinde gerçekleştiren süreçleri, bunların bağlantı ve etkileşimlerini tanıyabilmelerini,
- Tanımlayıcı, katı bilgilendirici geleneklerden koparak bilginin bilinçli olarak aranması ve yorumlanmasına, bağlantıların keşfedilmesine ve edinilen bilgilerin uygulanmasını sağlayan becerilerin geliştirilmesini,
- Günlük gözlemlere, deneyimlere ve bilgi toplamaya dayanan deneysel coğrafya öğretimi problem çözme ve şimdiki olayların ötesinde geleceği görmeyi,
- Farklı coğrafyalarda meydana gelen olay ve süreçleri doğa bilimleri ve sosyal bilimler açısından inceleyerek karmaşıklığı dikkate alan sentezleyici düşünmeyi geliştirmeyi,
- Bağımsız coğrafi bilgi edinme ve işlemenin yanı sıra problem odaklı, analitik ve değerlendireci düşünmeyi geliştirerek, bilgi topluma özgü haber ve bilgi akışında yön bulmaya ve sorumlu ve bilinçli vatandaşlığın geliştirilmesini,
- Sürdürülebilirliği göz önünde bulundurarak çevreye duyarlı düşünce ve eylemin yaşanabilir bir geleceğin ve sürdürülebilir bir çevrenin anahtarı olduğunun farkına varılmasını,
- Dünyanın dayanıklılığını tehdit eden sorunların farkına varmak, hâlihazırda fark edilen ve beklenen sonuçları görmek, olası çözümleri araştırmak ve sunmak, çevreye karşı sorumluluk almak isteyen eyleme geçirilebilir bir tutum geliştirme,
- Öğrencilerin dijital yeterliklerinin gelişmesine ve araçların bilinçli kullanıcısı olmalarına katkıda bulunma,
- Ülkemizin milli değerlerini ve küresel dünyadaki rolünü tanıtarak vatanla ve Macarlıkla bağların oluşmasına ve derinleşmesine katkı sağlama,
- Mekânsal toplumsal eşitsizliklerin yol açtığı süreçlerin coğrafi nedenlerini ve olası doğal ve sosyo-ekonomik sonuçlarını ortaya koyarak, empatik, problem çözücü düşünmenin ve tartışmaların çatışmasına dayalı bir tartışma kültürünün gelişmesine katkı sağlama,
- Mevcut süreçlere, olaylara ve bunların gelecekteki sonuçlarına odaklanarak çevremizde cereyan eden güncel sosyo-ekonomik ve çevresel süreçleri öğrenmeye, anlamaya ve tartışmaya ilginin artmasına ve mantıksal argümanlara dayalı görüşlerin ifade edilmesine katkıda bulunma,
- Günümüzün sosyo-coğrafi, dini coğrafya ve etnik coğrafya süreçlerinin sunumuyla, karşılıklı saygıyı göz önünde bulundurarak hoşgörülü ve etik davranışların geliştirilmesi,
- Yerel, bölgesel ve küresel ekonomik ve finansal süreçleri tanıtarak, ekonomik yaşamın olaylarını yönlendiren vatandaşlarının aktif, yaratıcı, esnek ve girişimci düşünce ve tutum oluşturmaları,
- Günlük yaşamda kullanılabilecek ekonomik ve finansal bilgileri sunarak sorumlu finansal karar vermenin geliştirilmesini,
- Coğrafi-jeolojik, çevresel, ekonomik bilgi, düşünce biçimi ve tutumdan yola çıkarak öğrencilerin bu yönde kariyer yönelimlerini de önemli ölçüde destekleme süreçlerini kapsamaktadır.

Macaristan'da okutulan coğrafya derslerinin amaçları arasında disiplinler arası yaklaşım ile hem doğa bilimlerinin hem sosyal bilimlerin yöntemlerini kullanma gayreti, insanı doğal sürecin bir parçası haline getirme ve küreselleşen sorunlara çözüm sunabilecek kapasiteye ulaştırma gibi önemli köşe taşları bulunmaktadır. Bununla birlikte günlük hayatta kullanılabilecek bilgilerle öğrencileri buluşturma, deneysel bir coğrafya eğitimi yaklaşımını benimseme coğrafya öğretim programının temel unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Klasik, katılaşmış ve yorumlamadan uzak bir coğrafya eğitiminden bağımsızlaşmış, analitik düşünme ve problem çözme odaklı, ülke ve yakın çevre hakkında farkındalık oluşturmayı amaçlayan program, vatansever insan yetiştirmeyi merkeze almış; milli ve manevi değerlere ayrıca özen göstermiş ve Macar olmanın önemine yer vermiştir.

Macaristan coğrafya dersleri temel ilke ve felsefesi Türkiye'de ortaokul seviyesinde okutulan (4-5-6-7) sosyal bilgiler (coğrafya) derslerinininki ile yakın özellikler göstermektedir.

Türkiye’de 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ilke ve prensipleri incelendiğinde bu benzerlik net bir şekilde görülmektedir (MEB,2018):

-Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,

-Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,

-Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,

-Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,

-Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algulamaları

-Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri

Her iki ülkenin coğrafya dersi amaç ve felsefeleri karşılaştırıldığında; doğal ve beşeri süreçlerin önemi ve ele alınışı, doğa ve insan uyumu, yerel ve küresel işleyişler, yakın çevreden başlayıp dünyanın geneline doğru yayılan bir anlayış geliştirme perspektifi gibi ortak noktalar dikkat çekmektedir. Ancak Türkiye’de ortaokul düzeyinde bağımsız okutulan coğrafya dersi olmadığından sosyal bilgiler dersinin özel amaçları içinden coğrafya ile ilgili olanlar yukarıda ele alınmış ve karşılaştırma sonucunda Macaristan’da okutulan coğrafya dersinin amaçlarının daha geniş perspektifte yer aldığı görülmüştür.

1.2. Macaristan 7. ve 8. Sınıflar Coğrafya (Földrajz) Dersleri İçin Yeterliliklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde Macaristan ortaokul coğrafya derslerinde öğrencilere kazandırılması istenen temel yeterliliklere, bunların hangi fikri alt yapılarla ve hangi yöntemler kullanılarak verileceğine değinilmiştir.

Macaristan’da ortaokullar seviyesinde 7. ve 8. sınıflara uygulanan Coğrafya dersinin, Ulusal Çekirdek Müfredatta (NAT) yer alan temel yeterliliklere göre nasıl şekilleneceği coğrafya dersi için belirlenen bazı yeterlilik alanlarına göre belirlenmiştir. Bu alanlar; *Öğrenme Yeterliliği, İletişim Yeterliliği, Dijital Yeterlilikler, Matematik ve Düşünme Yeterliliği, Kişisel ve Sosyal İlişki Yeterlilikleri, Yaratıcılık, Yaratıcı Çalışma, Kendini İfade Etme ve Kültürel Farkındalık Yeterlilikleri ve Çalışan, Yenilikçilik ve Girişimcilik Yeterlilikleridir.* Her bir alanla ilgili ayrıntılı veriler tablolaştırılarak sunulmuştur. Öğrenme Yeterliliklerine ait ayrıntılı bilgiler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

Coğrafya Dersi Öğrenme Yeterlilikleri Kapsam ve İçeriği

Tanım	Amaç	Yöntem-Teknik-Araç gereç
-Fırsatları Kullanma	-Günlük yaşamda edinilen bilgileri kullanma, uygulamaya teşvik etme	Grafik, harita, sayısal veriler, makaleler, gazete haberleri
-Eleştirel Düşünme	-Kendi kendine öğrenme becerisi gelişimini destekleme	
-Bilgi Edinme ve İşleme Becerisi	-Farklı kaynaklardan bilgiyi toplama ve kullanma	

Öğrenme yeterlilikleri: Sürekli değişen ve küreselleşen dünyayı tanımak ve anlamak için sürekli yönlendirme, bilgi edinme ve açık düşünme esastır. Bu alandaki genel amaç ve yöntemler Tablo 3’te ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Öğrenme yeterliliği; “*fırsatları kullanma, eleştirel düşünme, bilgi edinme ve işletme becerisi*” olarak tanımlanmış ve öğrencilerin günlük kullanıma uygun bilgiler edinmesini ve kendi kendine öğrenme gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmıştır. İletişim ve dijital yeterliliklere ilişkin kapsam ve amaçlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4

Coğrafya Dersi İletişim ve Dijital Yeterlilikler Kapsam ve İçeriği

Tanım	Amaç	Yöntem-Teknik-Araç gereç
İletişim: -Sözlü ve yazılı bilgi aktarımı ile ana dilde iletişimin geliştirilmesi -Akıl yürütme -Sağlıklı tartışma	Yazılı ve sözlü görevlerin yerine getirilmesi, farklı kaynaklardan edinilen bilginin yorumlanması, metinleri anlama becerilerinin geliştirilmesi	Sunum, Tartışma
Dijital Yeterlilik: Modern dünyanın coğrafya eğitimine dâhil olması sonucu eğitimde dijital yetkinlik kazanma	Coğrafi ilişkilerin tanınması ve anlaşılması, veri toplama ve veritabanlarına ilişkin bilinç geliştirme, bilinçli kullanıcı olma, sunum beceri geliştirme, coğrafi bilgiyi dijital araçlarla sunma	Dijital harita ve coğrafi yazılım kullanma, Proje görevleri, bağımsız veya grup araştırması

Dijital ve iletişime yönelik yeterlilikler; çağdaş dünyanın getirdiği yeniliklere bağlı olarak modern coğrafya eğitimi kavramını ortaya çıkarmıştır. Macaristan coğrafya programındaki iletişim ve dijital yeterlilik kavramlarının içeriği ve uygulama yöntemleri Tablo 4’te gösterilmiştir. Macaristan Ulusal Çekirdek Müfredat’ındaki genel yeterlilikler çerçevesine göre dijital bir çağda bu yeniliklerin coğrafya eğitimine dâhil edilememesi mümkün değildir, bu nedenle ortaokul düzeyinden itibaren bu yetkinlikler sürece dâhil edilmiştir. Matematik ve düşünme yeterliliklerine ait içerik ve amaçlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Coğrafya Dersi Matematik ve Düşünme Yeterlilikleri Kapsam ve İçeriği

Tanım	Amaç	Yöntem-Teknik-Araç gereç
Gerçek ve model üzerinde deneylere dayalı problem çözme odaklı beceri geliştirme.	Coğrafi problemleri bireysel ve grup halinde çözebilmek, Deney, analiz, sistemleştirme, sonuç çıkarabilme, düşünce becerileri geliştirme Analojik düşünme, benzerlik ve farklılıkları karşılaştırma Yaratıcı düşünmenin geliştirilmesi, risk alma becerisi	Analiz, sentez, akıl yürütme, grupla çalışma, yansıtıcı düşünme

Tablo 5’teki yeterlilik açıklamaları incelendiğinde coğrafya dersinde, coğrafi problemleri önce birlikte, daha sonra grup halinde veya bağımsız olarak çözerek, gerçek veya model deneylere dayalı deneyimlerden sonra analiz, sistemleştirme, sonuç çıkarma ve problem çözme başta olmak üzere düşünme becerilerini geliştirmek hedeflenmiştir. Farklı coğrafi süreçleri incelerken analitik ve sentezleyici düşünce gereklidir. Yeni çözüm fikirlerinin formüle edilmesi yani yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi ön plana çıkmakta, aynı zamanda öğrencinin karar

vermesi, alternatifler üzerinde düşünmesi, risk alması, değerlendirme, akıl yürütme ve en iyi çözüm seçeneklerini seçmesi üzerinde durulmaktadır.

Kişisel ve sosyal ilişki yeterlilikleri: Macaristan coğrafya öğretim programı temel prensiplerine göre; Coğrafya, öncelikle sosyo-coğrafi konuların işlenmesi yoluyla dünyanın sosyo-kültürel çeşitliliğine katkıda bulunmanın yanı sıra, diğer kültürlere ve geleneklere karşı ilgi ve saygının gelişimini de destekler. Bunun için program içeriği;

- Grup ve interaktif çalışma yöntemleri,
- Bireysel ve kolektif sorumluluğun farkına varma,
- İşbirliğine dayalı yöntemlerin kullanma,

-Öğrencinin sosyal hayata etkili ve yapıcı bir şekilde katılabilmesi ve gerektiğinde ortaya çıkan çatışmalarla baş edebilmesi için gerekli olan sosyal yeterliliklerinin geliştirilmesine olanak sağlar. Buradan hareketle Macaristan coğrafya dersleri kişilerin ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesini coğrafya öğrenme yeterliliğinin sağlanmasında önkoşul olarak değerlendirmiştir denilebilir.

Yaratıcılık, yaratıcı çalışma, kendini ifade etme ve kültürel farkındalık yeterlilikleri:

-Bağımsız olarak veya gruplar halinde oluşturulan bir ürünü (örneğin bir model, sunum) gerektiren görevler, yaratıcı yaratma vb.

Program yeterliliklerinin bu bölümünde coğrafya dersinin doğasına uygun olarak öğrencilerde yaratıcılığın geliştirilmesi, yeni ürün ortaya koyan ve kültürel unsurları fark edebilen ve en önemlisi kendini ifade edebilen bir nesil yetiştirme amacı belirgin olarak görülmektedir.

Çalışan, yenilikçilik ve girişimcilik yeterlilikleri:

-İnovasyon ve işgücü piyasasının ihtiyaçlarının öğrenilmesi, girişimcilik yeterliliğinin geliştirilmesi.

Bu başlıkta hedeflenen sürekli değişen ve oldukça hassas özellikteki dünya ekonomi piyasalarıyla ilgili öğrencilerin genel ve basit bir bilgi sahibi olması ve kendi yaşına uygun finans politikaları geliştirebilecek yeterliliğe ulaşmalarıdır. Macaristan ve Türkiye coğrafya öğretim programı yeterlilikleri karşılaştırıldığında iki ülke arasında çok büyük oranda benzerlikler olduğu tespit edilmiştir. Türkiye Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde 8 anahtar yeterlilik belirlenmiştir. Bunlar;

- *Anadilde iletişim*
- *Yabancı dillerde iletişim*
- *Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler*
- *Dijital Yetkinlik*
- *Öğrenmeyi öğrenme*
- *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler*
- *İnisiyatif alma ve girişimcilik*
- *Kültürel farkındalık ve ifade*

şeklinde sıralanmıştır (MEB, 2018). Buradan da anlaşılacağı üzere her iki ülkenin temel yeterlilikler çerçevesi büyük oranda benzeşmektedir ve coğrafya öğretimi belirlenen bu yapının içinde şekillenmiştir.

1.3. Macaristan 7-8. Sınıf Coğrafya (Földrajz) Dersinin Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

Macaristan’da bağımsız coğrafya dersi ilköğretimin 7.sınıfında başlar ancak ortaokul 7 ve 8. sınıflar için Coğrafya dersinin alt yapısı 5. ve 6.sınıflar düzeyinde *Çevre Çalışmaları* dersi çerçevesinde başlamaktadır. Ortaokul düzeyinde okutulan coğrafya derslerinin genel ilke ve prensipleri Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6

Macaristan 7-8.Sınıf Coğrafya Dersleri Temel İlkeler ve Prensipler Genel Çerçevesi

Genel İlke / Prensiptir	Açıklama
Yakından Uzağa	Yaşanılan yerden başlayan Macaristan coğrafyası, kıtasal ve son olarak küresel içerik
Seviyeye Uygunluk	Deneyime ve uygulamaya dayalı, somut olaylarla ilişkilendirme
Coğrafi Sorgulama	Mevcut süreçlere, olgulara ve bunların olası sonuçlarına vurgu yaparak öğrenme
Harita, Görsel ve Veri Yorumlama	Görsel malzemeden yararlanarak elde edilebilecek bilgilerden bilinçli olarak yararlanma
Görüş Belirtme ve Sorumluluk Alma	Bağımsız, özgür düşünebilme ve sorumluluk alabilme
Yerelden Küresele	Önce öğrencinin kendi dar çevresinden edindiği bilgiyi daha sonra geniş çevrede kullanması
Yaşama Yakınlık	Öğrencilere günlük yaşamda kullanılacak bilgi, araç ve yöntemler sağlama
Pratiklik	Giderek karmaşıklaşan dünyada günlük işlerini kolaylaştırma, bilgiyi eyleme dönüştürebilme

Tablo 6’daki veriler incelendiğinde Macaristan 7-8.sınıflar coğrafya derslerinin öğretim programlarının dayandığı genel prensiplerin “*Yakından Uzağa*”, “*Seviyeye Uygunluk*”, “*Coğrafi Sorgulama*”, “*Harita, Görsel ve Veri Yorumlama*”, “*Görüş Belirtme ve Sorumluluk Alma*”, “*Yerelden Küresele*”, “*Yaşama Yakınlık ve Pratiklik*” başlıklarından oluştuğu görülmektedir. Esasen genel eğitim öğretim ilkeleriyle uyumlu bir yapıda olduğu görülen ders programının prensipleri Türkiye’deki sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile de benzeşmektedir. Türkiye’de ortaokul seviyelerinde okutulan sosyal bilgiler dersi becerileri içerisinde de ; “*Harita Okuryazarlığı*” ve “*Tablo, Grafik Ve Diyagram Çizme ve Yorumlama*” yer almaktadır (MEB, 2018).

7.ve 8. sınıflarda okutulan coğrafya derslerinde öğrencilerin edinmesi gereken kazanımlar aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir:

-*Ülkesinin ve Avrupa'nın ve ardından uzak kıtaların en temel doğal ve sosyal coğrafi özelliklerini tanır ve bu sırada Dünya'nın gerçekliğini yansıtan bilişsel bir harita oluşturur*

-*Coğrafi verilere dayanarak sonuçlar çıkarır ve sonuçları formüle eder*

-*Coğrafi bilgisini düzenler, sistemli ilişkiler kurar*

-*Tipik manzaraları karşılaştırır, ortak ve farklı coğrafi özelliklerini formüle eder*

-*Gerçekleri görüşlerden ayırır*

- Geleneksel ve dijital bilgi kaynaklarından bilgi toplar
- Dijital araçları kullanarak verileri düzenler ve temsil eder
- Dijital araçları kullanarak, daha dar ve daha geniş çevresinin coğrafi özelliklerini sunar
- Yakın çevresinin coğrafyasını tanımak için saha araştırması planlar ve yürütür.

Macaristan coğrafya dersleri öğretim programı kazanımları, geleneksel ve modern yöntemleri içerisine alan, görüşlerle gerçeklerin ayırılmasına varılmasını amaçlayan, verileri düzenleme, yorumlama ve yakın çevreyi tanımaya dayalı olarak hazırlanmış bir içerik formundadır. Kısaca özetlemek gerekirse harita okuma, yorumlama, veri oluşturma ve okuma becerisi edinmiş, yakın çevresinden başlayarak küresel mekân anlayışını özümsemiş ve geleneksel metotları bilen ama dijital yetkinliğini de kazanabilmiş bir öğrenci yetiştirmeyi amaçlamıştır.

1.4. Macaristan İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının İçerik Yapısı ve Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde Macaristan’da ortaokul seviyesinde okutulan coğrafya derslerinin içerikleri, öğrenme-öğretme süreçleri, ders saatleri ve sürelerine ilişkin veriler ele alınacaktır.

Macaristan’da 7-8. sınıfta coğrafya dersinin temel ders saati 102 saattir. Toplam sürenin konulara göre dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Macaristan 7-8.Sınıf Coğrafya (Földrajz) Dersleri Genel Konu Tablosu

Konu		Önerilen Ders Saati
Coğrafi Mekanda Yönelim		4
Yakın Yaşam Alanımızın Coğrafyası		5
Macaristan Coğrafyası		25
Karpát Havzası Bölgesi		8
Avrupa ve Uzak	Avrupa Coğrafyası	22
Kıtaların Farklı	Avrupa Dışındaki Kıtaların	20
Gelişim Bölgeleri	Coğrafyası	
Coğrafi Bölgeleme Sistemi		8
Hayatlarımız ve Ekonomi: Para ve İş Dünyası		10
Toplam		102

Tablo 7 incelendiğinde Macaristan ortaokul coğrafya dersleri genel konu dağılımında Macaristan coğrafyasının ağırlıklı olduğu, bununla birlikte Avrupa ve diğer kıtaların coğrafyalarının öğretilmesine ayrılan sürenin de diğer alanlara göre fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, mevcut programın, yerelden küresele olan eğitim ilkesine göre tutarlı tasarlandığını göstermektedir. “Coğrafi Mekânda Yönelim Öğrenme Alanı” öğrenme çıktıları ve ders süreleriyle ilgili detaylı veriler Tablo 8’de sunulmuştur. Tüm öğrenme alanları; konu alanının detaylı açıklamasını sunan tablolar ve geliştirme-zenginleştirme bölümü olarak iki kısımda açıklanacaktır.

Tablo 8*Coğrafi Mekânda Yönelim Öğrenme Alanı Bileşenleri*

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Coğrafi Mekânda Yönelim	-Farklı tür ve içerikteki haritalar hakkında bilgi bulur, bilgi içeriklerini ve harita üzerinde yer alan coğrafi unsurları güvenle okur	4 saat	Coğrafi derece ağı, arama ağı, ana ve ikincil manzaralar, ölçek, orantı, seviye çizgisi	-Basılı ve dijital haritalar ve çevrimiçi ara yüzleri kullanarak belirli bir rotanın (örneğin sınıf gezisi) rotasını planlamak
	-Basılı ve dijital haritaları kullanarak pratik görevleri (örn. mesafe ve konumu belirleme, seyahat planlaması) yapar			-Pusula, harita ve GPS kullanma pratiği yapmak, coğrafi konumları belirlemeye yönelik oyun görevleri Kat planları, harita krokilerinin metin ve açıklamalara dayalı olarak hazırlanması
	-Basit harita krokileri ve planları hazırlayabilir			-Geocaching oyunu
	-Olayın zamansal özelliklerini tanımlar			-Tematik haritaların belirlenen kriterlere göre analizi -Uzay veya hava fotoğrafları ve farklı zamanlarda çekilmiş haritaların eş zamanlı kullanımıyla coğrafi gözlemlerin yapılması

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde "Coğrafi Mekânda Yönelim" öğrenme alanındaki öğrenme çıktıları, kullanılması önerilen araç gereç ve etkinlik örneklerinin detaylı sunulduğu görülmektedir. Özellikle dijitalleşen dünyayı yakalama ihtiyacı gözetilerek hazırlanan program bileşenleri, dijital materyalin ağırlıkla kullanılmasını önermiş ve düzenlemiştir. Bu öğrenme alanıyla ilgili ayrıca geliştirme görevleri adı altında daha zenginleştirilmiş içerik alanı Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9*Coğrafi Mekânda Yönelim Alanı Geliştirme Görevleri***Zenginleştirme ve geliştirme görevleri:**

- Alan ve harita tabanlı mesafe ve konum görevlerinin çözümüne ilişkin matematiksel ve mantıksal düşünmenin geliştirilmesi,
- Geleneksel ve dijital haritalarda mesafe ve konum belirleme yardımıyla mekânsal ve mantıksal düşünmenin geliştirilmesi,
- Farklı zamanlarda çekilen uzay veya hava fotoğrafları ve haritaların paralel kullanımı yoluyla problem çözme düşüncesinin geliştirilmesi, coğrafi gözlemlerin yapılması ve sorunların çözülmesi,
- Basılı ve dijital haritalar ve çevrimiçi ara yüzler yardımıyla sahada pratik görevlerin çözülmesi (örneğin mesafe ve konum belirleme, seyahat planlaması),
- Farklı tür ve içerikteki haritaların öğrenme amaçlı bilinçli kullanımı,
- Geleneksel ve dijital harita türleri,
- Uzaktan algılama ve coğrafi uygulamaları (uydu görüntüleri, hava fotoğrafları)
- Coğrafi konum belirleme yöntemleri

Konu içeriğinin doğal bir getirisi olarak bu öğrenme alanında materyal kullanımının fazlalığı göze çarpmaktadır. Zenginleştirme bölümünde ayrıca daha üst düzey bilişsel süreçlere yönelik öneriler getirilmiştir. Uzaktan algılama teknolojilerinin kullanımı ve mesafe-konum belirleme gibi başlıklar bu duruma örnek gösterilebilir. Ayrıca hem geleneksel formadaki hem

de dijital ortamdaki haritaların sürece dâhil edilmesi özellikle vurgulanmıştır. “*Yakın Yaşam Alanımızın Coğrafyası*” öğrenme alanıyla ilgili öğrenme çıktıları ve ders süreleriyle ilgili detaylı veriler Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Yakın Yaşam Alanımızın Coğrafyası Öğrenme Alanı Bileşenleri

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Yakın Yaşam Alanımızın Coğrafyası	-Bilinçli tüketici davranışının ve çevreye duyarlı kararların önemine ilişkin argümanlar formüle eder.	5 saat	-Kültürel Değer -Doğal Değer	-Dünyanın üç boyutlu görselleştirilmesini sağlayan bir program yardımıyla yakın çevrenin sanal olarak keşfedilmesi
	-Çevresel hususları dikkate alarak yaşam çevresini gelecekteki sürdürülebilir gelişimi için bir formüle oluşturur			-Çevreye duyarlı ve yaşam ortamının sürdürülebilir gelişimi olan yerel yönetim toplantısı
	-Yaşadığı çevrenin coğrafi özelliklerini sunar ve değerlendirir, doğal ve sosyal kaynaklarını bilir			-Yerel yazılı ve elektronik medyadan toplanan coğrafi içerik bilgileri hakkında rehberli tartışma -Durum egzersizi: Yerleşimin rehberli turu
	-Problem odaklı bir yaklaşımla karmaşık bir şekilde yurt içi ve bölgesel yerleşimleri karşılaştırır			Proje görevi: küçük konutun doğal ve kültürel değerlerini anlatan poster, sunum veya kısa video filmin oluşturulması Proje görevi: Daha küçük yerleşim alanının doğal ve kültürel değerlerine ilişkin doğa parkuru ve haritasının tasarlanması
	-Dar ve daha geniş çevredeki coğrafi kökenli sorunları tespit eder ve bunların gelişim nedenlerini açıklar.			Proje görevi: Yakın çevrenin doğal ve kültürel değerleri hakkında bilgi edinmek için yerel bilgi yarışması düzenlemek

“*Yakın Yaşam Alanımızın Coğrafyası*” öğrenme alanına ait bileşenlerin sunulduğu Tablo 10 incelendiğinde öğrenme çıktılarına yönelik somut aktivitelere yer verildiği görülmüştür. Yapılandırmacı eğitim anlayışının doğası gereği öğrencilerin hazırlaması istenen proje görevleri önerilmiştir. Öğrenme çıktıları doğrudan problem çözmeye, yakın ve uzak çevreyi tanıma, neden ve sonuçları sorgulama ve elde edilen bilgileri günlük hayatta kullanabilmeyi geliştirme amaçlı oluşturulmuştur. Öğrencilerin yaşadıkları çevreyi tanımaları, mevcut sorunlara çözümler getirmeleri için poster, sunum, tasarım, bilgi yarışması gibi etkinliklere dâhil edilmesi ve özgün projeler geliştirmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Bu alana ait geliştirme görevleri Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11*Yakın Yaşam Alanımızın Coğrafyası Alanı Geliştirme Görevleri***Zenginleştirme ve geliştirme görevleri:**

- Öğrencinin kendi yaşam ortamından kaynaklanan sosyal ve ekonomik sorunları tanıyarak ve ilgili çözüm önerileri hazırlayarak karar verme yeteneğinin ve sosyal ve girişimcilik yeterliliklerinin geliştirilmesi,
- Belirli bir alanın karmaşık coğrafi analizi sırasında sistemler ve ilişkiler açısından düşünmenin geliştirilmesi,
- İkamet edilen yerin mevcut ve gelecekteki gelişimine yardımcı olan ve engelleyen doğal ve sosyal coğrafi süreçlerin tanınması ve işlenmesi sonucunda sürdürülebilir kalkınma ve çevre bilincinin geliştirilmesi,
- Konut çevresinin çevre sorunlarının sunumun yapılması,
- Yaşadığı yer ve çevresi hakkında bilgi edinmeye, yazılı ve elektronik kaynaklardan bilgi toplamaya, yorumlamaya ve düzenlemeye açık olmak,
- Sonuçlarının farkındalığıyla alınan çevreye duyarlı kararlarda coğrafi bilginin günlük yaşamda uygulanması.
- Daha küçük yerleşim ortamının (kasaba ve çevresi) coğrafi konumunun, doğal ve kültürel değerlerinin sunumu,
- Konut çevresinin coğrafi özelliklerinden kaynaklanan avantaj ve dezavantajların tartışılması

Zenginleştirme ve geliştirme görevleri içerisinde coğrafi analiz yapabilme yetisi kazandırmaya yönelik ek çalışmalar önerilmiş, sürdürülebilir coğrafi çevre tasarımı gibi daha geniş çaplı projeler yapılması istenmiştir. “Macaristan Coğrafyası” öğrenme alanına ait bileşenler Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12*Macaristan Coğrafyası Öğrenme Alanına Ait Bileşenler*

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Macaristan Coğrafyası	-Macaristan ve Karpat Havzası bölgesinin doğal ve sosyo-ekonomik kaynaklarını sistematik hale getirir, gruplandırır ve değerlendirir ve zaman içinde doğal ve sosyal özelliklerin rolü ve önemindeki değişiklikleri ve bölgesel kalkınmadaki farklılıkları sunar	25 saat	Kaynak, köy, nehir düzenlemesi, nehir akışı,	-Ülkemizin ve Karpat Havzasının manzara ve bölgelerinin geleneksel ve dijital haritalar, internetten toplanan veriler kullanılarak belirli kriterlere göre işbirlikçi yöntemle işlenmesi
	-Coğrafi ve çevresel kökenli sorunların azaltılması ve çözümünde çevre ve doğa korumanın temel görev ve olanaklarını bilir		Milliyet, yaşlanan toplum, peyzaj, toprak, çiftlik, doğal üreme ve kayıp	-Çevrimiçi topografik oyunların yardımıyla topografik bilginin derinleştirilmesi
	-Nüfus ve yerleşim coğrafyası bilgilerine dayanarak özellikleri formüle eder ve sonuçlar çıkarır		Kamu yönetimi, havza özellikleri, , bölgesel gelişmişlik farkı,	Proje görevi: Macaristan'ın seçilmiş bir merkezi bölgesini tanımak için bir sınıf gezisi planlamak -Seçilen bir peyzaj veya yerleşim hakkında sunum yapılması
	-Macarlık ve Avrupa konusunda gerçekçi bir bilince sahiptir		Macar ekonomisi, karasal iklim,	-Doğal coğrafya ve sosyo-ekonomik veri serilerinin sistematize edilmesi, verilerin görsel temsili ve yorumlanması -Ulusal değerlerin ve Macar mallarının tanıtılmasına yönelik okul sergisi düzenlenmesi -Ülkemizde meydana gelen çevresel ve doğal tehlikelerin gelişimini anlatan görseller ve kısa filmler için anlatım oluşturmak
			Transit trafik, şehir, dünya mirası Topografik Kavramlar: Büyük Ovalar, Transdanubiya Tepeleri, Transdanubiya Orta Dağları, Kuzey Orta Dağları,Balaton, , Tuna Nehri,	-Macar ekonomisinin uluslararası öneme sahip ürünlerinin interaktif ürün sunumunun derlenmesi -Kartpostallar ve manzara fotoğrafları yardımıyla Macaristan'ın turizm özelliklerinin ve fırsatlarının sunumu Proje görevleri: Doğal ve sosyo-ekonomik değerlerimizin korunmasına yönelik eylem planı oluşturmak Macaristan'ın turistik mekanları hakkında bir poster, el ilanı hazırlamak

Tablo 12'deki veriler incelendiğinde Macaristan Coğrafyası öğrenme alanında ülke özelliklerinin detaylı olarak programa dâhil edildiği, fiziki coğrafya unsurlarının hakim olduğu bir içerik yapısı göze çarpmaktadır. Bu alanda da diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi önerilen aktiviteler arasında projelerin sıklığı dikkat çekmektedir. Ülkenin fiziki konum özellikleri yanında, sosyo-ekonomik yapı, nüfus ve çevresel faktörler gibi başlıklar alana eklenmiş ve Macar olma konusunda bilinç kazandırılmaya çalışılmıştır. Tablo 12'de gösterilen topografik kavramlar, coğrafyanın ayrılmaz bir parçası durumunda olan topografik unsurların dersin içerisine dâhil edilmesi amacıyla verilmiştir. Bu bölümde öğrencilerin ülkenin doğal zenginlik ve güzelliklerini öğrenmeleri amacıyla geniş ölçekli topografik kavrama değinilmiş, ülkedeki önemli yer-mekân isimleri verilmiştir. Bu öğrenme alanının geliştirme görevleri Tablo 13'de ayrıntısıyla verilmiştir.

Tablo 13

Macaristan Coğrafyası Öğrenme Alanı Geliştirme Görevleri

Zenginleştirme ve geliştirme görevleri:

- Ülkemizin ve Karpat Havzasının işlenmesinde mekânsal algının geliştirilmesi ve geleneksel ve dijital haritaların kullanılması, Karpat Havzası perspektifinde Macaristan'ın doğal ve sosyo-ekonomik kaynakları ve çevresel özellikleri,
 - Macaristan ile ilgili coğrafi bilginin işlenmesi sırasında bağımsız ve özgün bilgi edinmenin ve sorumlu görüş oluşumunun geliştirilmesi,
 - Macaristan'ın doğal ve sosyo-ekonomik kaynakları ve çevresel özellikleri Karpat Havzası perspektifinden yorumlanarak Macaristan ve Macarlığa olan bağlılığın derinleştirilmesi,
 - Coğrafi temalı metinlerde sunulan yerel doğal, çevresel ve sosyal olaylar, süreçler ve bilgilerle ilgili görüş oluşturma, mantıksal akıl yürütme ve tartışmalara katılma yeteneğinin geliştirilmesi,
 - Macaristan ile ilgili görevleri akranlarla işbirliği içinde çözerken, bilgi paylaşımında sosyal ve girişimci yeterliliğin geliştirilmesi,
 - Macaristan konusuyla ilgili bağımsız olarak hazırlanmış bir sunum sunarak iletişim ve estetik yeterliliklerin geliştirilmesi,
 - Macaristan'da meydana gelen çevresel ve doğal tehlikelerin nedenleri, beklenen sonuçları ve mekânsal özelliklerine ilişkin sonuç elde etme,
 - Sürdürülebilir kalkınma ruhu doğrultusunda Macaristan'ın doğal, sosyo-ekonomik ve çevresel özelliklerinden kaynaklanan avantaj ve dezavantajlar
 - Küçük bir peyzajın, merkezi peyzajın veya yerleşimin karmaşık ve problem odaklı bir çalışması
 - Macaristan'ın uluslararası ekonomik rolünün örneklere dayalı kanıtı
 - Macaristan'ın sosyo-ekonomik özelliklerinin değerlendirilmesi yaklaşımı ve çözüm ve kalkınma önerileri
 - Macaristan'ın turizm potansiyeli ve sürdürülebilirlik ruhuyla gelecekteki gelişimi
 - Macaristan'da meydana gelen çevresel ve doğal tehlikelerin incelenmesi ve sosyo-ekonomik özelliklerin değerlendirme yaklaşımıyla işlenmesi sırasında sürdürülebilir kalkınma ve çevre bilinci yaklaşımının geliştirilmesi
-

Macaristan Coğrafyası geliştirme görevleri arasında akıl yürütme ve tartışmalara katılabilme, ülkenin doğal ve kültürel yapısını içeren sunular yapabilme, kanıta dayalı öğrenme becerileri geliştirme, sürdürülebilir kalkınma ve turizm potansiyelleri gibi konu başlıkları bulunmaktadır. Öğrencilerin ülkelerinin bugünü ve geleceği için mevcut durumu okuyabilme, sorumluluk alma, görüşlerinin bağımsız ve özgün yapıda şekillenmelerini sağlamaları amaçlanmıştır. “*Karpat Havzası Bölgesi*” öğrenme alanına ait bileşenler Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14*Karpat Havzası Bölgesi Öğrenme Alanına Ait Bileşenler*

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Karpat Havzası Bölgesi	-Macaristan ve Karpat Havzası bölgesinin doğal ve sosyo-ekonomik kaynaklarını sistematik hale getirir, gruplandırır ve değişiklikleri ve bölgesel kalkınmadaki farklılıkları sunar	8 saat	Özerklik, iklim değişikliği, orman yönetimi, ulusal azınlık, etnografik	Karpat Havzası gezisi hakkında deneyim raporu yazmak -Karpat Havzası'nın manzaralarını ve ülkelerini sunmak için bir fotoğraf galerisinin derlenmesi, ikili anlatım hazırlanması
	-Uluslararası işbölümünün ve kalkınma farklılıklarının nedenlerini ve sonuçlarını sunar		Ekonomik dönüşüm, ana sektör, turizm	Proje görevi: Karpat Havzası'nın bir modelini oluşturmak, ör. Bir kum masasında, Karpat Havzası'na yapılacak sınıf gezisinin rotasını ve program planını geliştirmek
	-Yerel çevre zararlarının daha geniş çevreye yayılan sonuçlarını örneklerle dayanarak formüle eder, küreselleşen çevre sorunlarını neden-sonuç ilişkileri içinde adlandırır ve sunar. -Macaristan bölgesinde ve Karpat Havzasında meydana gelen doğal ve çevresel tehlikelerin nedenlerini, beklenen sonuçlarını ortaya koyar,		Nüfus göç süreçleri, etnografik grup, Peyzaj, toprak bozulması Topografik Kavramlar: Viyana Havzası	-Bölgede meydana gelen çevresel ve doğal tehlikelerin kontrollü vaka analizi ile sunulması Proje görevi: Karpat Havzası'nın doğal ve kültürel değerlerini tanıttacak bir gezi sergisi planlamak

Tablo 14 incelendiğinde Macaristan'da önemli yer tutan Karpat Dağları ve onu çevreleyen havzası için detaylı öğrenme unsurlarının program içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bölgenin zaman içindeki değişimleri, çevresel tehlikeler, nüfus ve göç hareketleri, doğal peyzajın korunması ve toprakların görebileceği zararlar konu başlıkları olarak belirlenmiştir. Ülkenin doğal zenginliklerinin farkına varılması ve korunması için bilinç oluşturma amaçlı etkinlik örnekleri seçilmiştir. Bu alana yönelik hazırlanan geliştirme bölümü detayları Tablo 15'te sıralanmıştır.

Tablo 15*Karpat Havzası Bölgesi Öğrenme Alanı Geliştirme Görevleri***Zenginleştirme ve Geliştirme Görevleri:**

- Karpat Havzası'nın tamamının Macaristan topraklarının coğrafi yorumuyla mekânsal perspektifin geliştirilmesi
- Karpat Havzası bölgesindeki çevresel ve doğal tehlikelerin gelişimi örneği üzerine sorumlu, gerçeklere dayalı bir görüş oluşturma becerisinin desteklenmesi
- Karpat Havzası halkları ve ülkeleri arasındaki işbirliğinin doğasında olan fırsatların ve sınırlamaların farkına varılarak sosyal yeterliliğin geliştirilmesi
- Karpat Havzası ve çevresinin doğal ve sosyo-ekonomik kaynaklarının sistemleştirilmesi ve değerlendirilmesi
- Bireysel peyzajların ve bölgelerin doğal, sosyo-ekonomik ve çevresel özelliklerinin tanınması ve karşılaştırılması
- Karpat Havzası bölgesinde meydana gelen çevresel ve doğal tehlikelerin gelişmesine yol açan nedenlerin, bağlantıların ve sonuçların yorumlanması
- Karpat Havzası'nın turizm özelliklerinin değerlendirilmesi ve turizmin önemi
- Karpat Havzası bölgesindeki mevcut bölgesel kalkınma farklılıklarının nedenlerini ve sonuçlarının araştırılması
- Karpat Havzası bölgesindeki doğal kaynaklar, peyzaj ve kültürel değerler

Bu bölümde öğrencilerin yaşadığı yerle ilgili gerçekçi bilgiler edinmesi ve görüş geliştirmesi, Karpat Havzası'nın mevcut durumu ve kapasitesi ile ilgili değerlendirme yapılması

istenmiştir. Böylece bölgenin öneminin anlaşılması ve gelişmesi için doğal özelliklerinin, olası tehlikelerin neden ve sonuçlarının saptanması gibi görevler verilmesi tavsiye edilmiştir. Öğrencilerin bilgiye kendilerinin ulaşması, bölge analizleri yapması ve ulaştıkları sonuçları değerlendirmeye tabi tutarak özgün çalışmalar yapmaları amaçlanmıştır. “Avrupa Coğrafyası” öğrenme alanı bileşenleri Tablo 16a ve 16b’de detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 16a

Avrupa Coğrafyası Öğrenme Alanı Bileşenleri

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Avrupa Coğrafyası	-Üretilen, ürünleri ve hizmetleri, tek tek kıtaların, ülke gruplarının ve belirleyici öneme sahip ülkelerin sosyo-ekonomik süreçleri ve özelliklerini belirtir	22 saat	Ekonomik yeniden yapılanma, misafir işçi	Benim Avrupa’m - özel bir Avrupa haritası oluşturma
	-Avrupa'nın ve Avrupa dışındaki kıtaların doğal çevrelerini, yerleşim yerlerini ve bölgelerini sorun ve değer odaklı bir yaklaşımla karakterize eder		Delta haliç, fiyort, buzul, buzul çağı, karst bölgesi, girintili çıkıntılı sahil, huni haliç,	Öğrenci grupları tarafından oluşturulan modeller kullanılarak Avrupa'nın tipik manzaralarının sunumu
	-Avrupa Birliği'nin sosyo-ekonomik özelliklerini anlatır ve dünya ekonomisindeki rolünü örneklerle kanıtlar -Sosyo-ekonomik kalkınmadaki farklılıkları tanımlamak için kullanılan göstergeleri bilir ve yorumlar		Yığılma, yaşlanan toplum, Avrupa Birliği, işsizlik, Ar-Ge (yenilik),	Avrupa hakkında bir bilgi yarışması oyunu oluşturma ve çözme Kıta ülkelerinin ve ülke gruplarının sunumu

Tablo 16a incelendiğinde incelendiğinde Avrupa Coğrafyası öğrenme alanının çok geniş perspektifte ele alındığı tespit edilmiştir. Avrupa ülkelerinin kendilerini, sosyo-ekonomik yapılarını tanıma, doğal çevre ve yerleşim bölgelerindeki sorunları tespit etme, ülke gruplarını tanıma ve özelliklerini belirtme gibi öğrenme çıktılarından oluşan öğrenme alanı ayrıca ekonomik yapılanma, misafir işçi, delta, haliç, buzul gibi kavramlara yer vermiştir. Son dönemin ve özellikle Avrupa kıtasının baş ettiği sorunlardan biri olan işsizlik, göç, yığılma gibi kavramlar açıklanmış ve öğrencilerin bu başlıkları kullanarak projeler ve sunumlar hazırlamaları istenmiştir. Ayrıca yine bu bölümde öğrencilerin gözünden Avrupa'nın nasıl görüldüğü ile ilgili çalışmalar yapılması istenmiştir. Bu öğrenme alanı beşeri ve fiziki coğrafya konularını birlikte ele alan karmaşık bir yapıdadır. Hem Avrupa kıtasının fiziki coğrafya özelliklerini anlatan bölümler hem de Avrupa'nın sosyo-ekonomik özellikleri, kalkınma farklılıkları ve göstergeleri gibi beşeri bölümler birlikte ele alınmıştır. Çok yönlü bir Avrupa tanıtımının göze çarptığı bu bölümün öğrenme çıktıları ve aktivite örnekleri iki ayrı tabloda açıklanmıştır. Macaristan coğrafya derslerinin Avrupa Coğrafyası öğrenme alanı ayrıntılarının devamı Tablo 16b’de sunulmuştur.

Tablo 16b*Avrupa Coğrafyası Öğrenme Alanı Bileşenleri*

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Avrupa Coğrafyası	-Nüfus ve yerleşim coğrafyası bilgilerine dayanarak özellikleri formüle eder ve sonuçlar çıkarır	22 saat	"Mavi muz", "güneş ışığı bölgesi	Durum, rol, empati egzersizi veya saha inşası yöntemini kullanarak Avrupa halklarının ve milliyetlerinin karakteristik gelenek ve kültürel özelliklerinin sunumu
	-İstihdam verilerini yorumlar ve analiz eder, bunlardan sonuçlar çıkarır; -Uluslararası düzeyde işbölümünün ve kalkınma farklılıklarının nedenlerini ve sonuçlarını sunar		Topografik Kavramlar: Alpler, Apeninler, Balkan Dağları, Britanya Adaları, Bohemya Havzası, Kıbrıs, Dalmaçya,	Farklı içeriğe sahip tematik haritaların belirli kriterlere göre karşılaştırılması ve karmaşık analizi
	-Coğrafi ve çevresel kökenli sorunların azaltılması ve çözümünde çevre ve doğa korumanın temel görevlerini ve olanaklarını bilir	Avrupa ülkeleri, önemli ekonomik ve kültürel merkezler	Seçilen bir Avrupa milli parkı, jeoparkı veya dünya mirası alanında sanal yürüyüşün derlenmesi	
	-Gerçekçi bir Macarlık ve Avrupa anlayışına sahiptir; -Diğer ülke ve milletlerin gelenek ve kültürlerini tanımaya açıktır.		Avrupa'nın Geleceği - poster yapımı -Ülke ve peyzaj kimlik kartlarının planlanması ve hazırlanması Proje yöntemi: tematik (örneğin limanlar, yüksek dağ manzaraları vb.) bir Avrupa gezisinin planının sunulması	

Tablo 16b'da görüldüğü üzere AB'nin dünya ekonomisindeki yeri ve rolü, istihdam verileri ve kalkınma düzeyleri, gerçekçi bir Macarlık anlayışı, Avrupalı olma ve diğer milletleri ve ülkeleri tanıma vb. öğrenme çıktıları toplam 22 saatlik bir program dâhilinde aktarılacak şekilde planlanmıştır. Etkinlik görevleri olarak işbirlikli öğrenme yöntemlerinden olan oyun ve grup çalışmaları, model oluşturma, geziler planlama ve uygulama, ülke sunumları ve karşılaştırmalı analizler önerilmiştir. Alana özgü hazırlanan geliştirme görevleri Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17*Avrupa Coğrafyası Öğrenme Alanı Geliştirme Görevleri*

Zenginleştirme ve Geliştirme Görevleri:
-Avrupa'nın ana ülkelerini, ülke gruplarını, karakteristik çevrelerini ve bölgelerini tanıyarak ve analiz ederek mekânsal algının geliştirilmesi
-Uluslararası işbölümünün nedenleri ve sonuçlarının, Avrupa'nın gelişim özelliklerindeki farklılıkların ve tipik sosyo-ekonomik süreçlerin analizi sırasında problem çözme düşüncesinin ve düşünmenin sistem ve bağlamlarda geliştirilmesi
-Belirli ülke ve milletlerin gelenek ve kültürlerini tanıyarak sosyal yeterliliklerin geliştirilmesi
-Avrupa bölgelerinin doğal-çevresel ve sosyo-ekonomik özelliklerinin ve süreçlerinin karmaşık, sorun odaklı bir yaklaşımla işlenmesi sırasında sürdürülebilir kalkınma ve çevre bilinci yaklaşımının geliştirilmesi
-Haberlerde yer alan ilgili güncel olaylar ve bölgesel coğrafi bilgiler yansıtılarak sorumlu bağımsız görüş oluşumunun geliştirilmesi
-Belirleyici öneme sahip başlıca Avrupa ülkelerinin, ülke gruplarının ve sosyo-ekonomik süreçlerin isimlendirilmesi
-Avrupa Birliği'nin sosyo-ekonomik özelliklerinin tanımlanması, dünya ekonomisindeki rolünün örneklerle kanıtlanması

Geliştirme görevi olarak verilen diğer ülkeleri ve kültürlerini tanıma, Avrupa Birliği'nin dünya ekonomisindeki yerini örneklerle kanıtlama, Avrupa mirası ve Avrupa'nın geleceği gibi görevler Macarların son yirmi yıldır dahil oldukları Avrupa Birliği'nin özellikleri ve dünyadaki konumunu kavratmaya yönelik hedefleri olarak değerlendirilmelidir. “Avrupa Dışındaki Kıtaların Coğrafyası” öğrenme alanına ait bulgular Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18

Avrupa Dışındaki Kıtaların Coğrafyası Öğrenme Alanı Bileşenleri

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Avrupa Dışındaki Kıtaların Coğrafyası	-Avrupa'nın ve Avrupa dışındaki kıtaların tipik manzaralarını, yerleşim yerlerini ve bölgelerini sorun ve değer odaklı bir yaklaşımla karakterize eder	20 saat	Kıtlık bölgesi, borçlanma, gıda krizi, çölleşme, sürdürülebilirlik, ekonomik yapı, küreselleşme,	-İnternette kıtalara ve ülkelere özgü görsellerin aranması ve bunlardan bir montaj oluşturulması
	-Uluslararası düzeyde iş bölümü ve kalkınma farklılıklarının nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koyar			-Benim kıtam - belirli bir kıtanın özel bir haritasını oluşturmak
	-Üretilen ürünleri ve hizmetleri, tek tek kıtaların, ülke gruplarının ve belirleyici öneme sahip ülkelerin özelliklerini ve sosyo-ekonomik süreçleri belirtir		Nüfus patlaması, nüfus sıkışması, gecekondulu, kentleşme	-Öğrenci gruplarının hazırladığı maketler yardımıyla her kıtanın tipik manzaralarının sunumu
	-Sosyo-ekonomik kalkınmadaki farklılıkları tanımlamak için kullanılan göstergeleri bilir ve yorumlar		Yerli halk, çevre bölge, rezerv, kentsel gelişim (kentleşme)	-Her kıtayla ilgili bir bilgi yarışması oyunu oluşturma ve çözüme
	-Nüfus ve yerleşim coğrafyası bilgilerine dayanarak özellikleri formüle eder ve sonuçlar çıkarır		Üretim yöntemleri (tarım ekonomisi, monokültür, büyük mülk, göçebe hayvancılık, vaha çiftçiliği, köylü çiftçiliği, teras ekimi, plantasyon çiftçiliği, göçebe hayvancılık, karma tarım),	-Uzak halkların ve milletlerin tipik geleneklerinin ve kültürel özelliklerinin durum, rol, empati egzersizi veya sahne oluşturma yöntemini kullanarak sunulması
-İstihdam verilerini yorumlar ve analiz eder, bunlardan sonuçlar çıkarır	Kitle turizmi, aşırı avlanma, aşırı otlatma	-Farklı içeriklere sahip tematik haritaların belirlenen kriterlere göre karşılaştırılması, sonuçların oluşturulması		
-Küreselleşen çevre sorunlarının neden-sonuç ilişkileri içinde adlandırır ve sunar, -Çevre sorunlarının azaltılmasına yönelik öneri oluşturur.	Dünya dinleri, dünya ekonomik gücü (merkezi bölge)	-Seçilen bir dünya mirası alanı veya ülkede sanal bir yürüyüş ve gezinin derlenmesi, Proje yöntemi: Tematik (örn. çöller, dünya şehirleri vb.) dünya çapında bir gezinin derlenmesi ve sunumu -Amerika Birleşik Devletleri'nin dev şehirlerinde yaşam - çizgi roman yapımı, -Coğrafi özellikleri kullanarak bir kayıt defteri oluşturmak, ör. Güney Amerika'nın hayali bir çevre gezisini organize etmek		

Tablo 18’deki veriler incelendiğinde “Avrupa Dışındaki Kıtaların Coğrafyası” öğrenme alanında Avrupa dışındaki kıtaların doğal çevre özellikleri ve nüfus yapıları, yerleşim coğrafyaları ve kalkınma durumları, istihdam verileri, küresel çevre sorunları ve sonuçları, çevre sorunlarının azaltılması için öneriler gibi öğrenme çıktıları yer aldığı görülmektedir. 20 saatlik bir planlamayla aktarılması istenen alanda kıtlık, gıda krizi, çölleşme, sürdürülebilirlik, nüfus patlaması gibi güncel ve popüler kavramlara yer verilmiştir. Etkinlik önerileri içerisinde yine oyun, sunum ve gezi planlamaları bulunmaktadır. Bu bölüme ait geliştirme görevleri Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19

Avrupa Dışındaki Kıtaların Coğrafyası Geliştirme Görevleri

Zenginleştirme ve Geliştirme Görevleri:

- Ana ülkeleri, ülke gruplarını, karakteristik manzaraları ve kıtaların bölgelerini tanıyıp analiz ederek dünya alanı perspektifinin geliştirilmesi
- Yaşam tarzı ve tarımın belirlenmesinde coğrafi faktörlerin rolünün sunumu
- Ekonomik kalkınmadaki bölgesel farklılıkları, nedenlerini, sosyal ve çevresel sonuçlarını araştırmak
- Dünyada meydana gelen sosyo-ekonomik özellikler ile doğal özellikler, tarihi olaylar ve ekonomik süreçler arasındaki ilişkilerde örnekler üzerinden bağlantıların tanınması
- Gösterilen mekânda yönlendirme, mekânsal koşulların harita yardımıyla tanınması
- Bölgesel sosyo-ekonomik ve çevre sorunlarının küreselleştiğinin örneklere dayalı kanıtı
- Ülkeler arasında farklı türde işbirliklerine (çevresel, ekonomik vb.) duyulan ihtiyacın örneklere dayalı kanıtı
- Afrika, Asya ve Amerika'nın sosyal özellikleri ve çelişkileri örneğinde problem çözme ve değerlendirici düşüncenin geliştirilmesi
- Afrika, Asya ve Amerika'nın sosyal ve ekonomik özellikleri örneğini kullanarak çeşitliliğin doğasında olan benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırma yeteneğinin geliştirilmesi
- Kıtaların kültürel çeşitliliğinin özelliklerine göre fikir oluşturma ve tartışma becerilerinin geliştirilmesi
- Çölleşme, dünya okyanuslarını tehlikeye sokan süreçler, seller, tropik yağmur ormanlarının yok edilmesi ve diğer çevre kirliliği faaliyetleri örneğinde çevre bilincinin geliştirilmesi
- Afrika'nın sosyal ve ekonomik yaşamını belirleyen doğal coğrafi özellikler ve sorunlar (çölleşme, kıtlık, kuraklık); Afrika'da sosyal ve ekonomik kalkınmanın sorunları, tipik coğrafyalarda yaşam ve yönetim; Doğal faktörler ile ekonomik ve sosyal koşullar arasındaki ilişkinin Afrika örnekleri
- Avustralya ve Okyanusya'nın doğal, sosyal ve ekonomik özellikleri ve sorunları
- Arktik bölgelerin ve dünya okyanusunun özellikleri ve sorunları, kutup bölgelerini ve dünya okyanusunu tehdit eden süreçler
- Amerika'nın sosyal ve ekonomik gelişiminin doğal ve sosyo-ekonomik faktörleri, özellikleri ve sorunları, dev şehirlerde yaşam; Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik gelişimi ve dünya ekonomisindeki rolü, günlük yaşamda Amerikan kültürü; Latin Amerika'nın sosyal ve ekonomik gelişiminin özellikleri ve sorunları, çevre durumunu tehdit eden süreçler
- Asya'nın sosyal ve ekonomik yaşamını belirleyen doğal coğrafi süreçler ve doğal afetler (sel, deprem, tayfun, deniz seviyesinin yükselmesi); Asya'daki sosyal ve ekonomik kalkınmanın özellikleri ve sorunları, çevrenin durumunu tehdit eden süreçler, Asya'daki kültürel çeşitlilik; Japonya, Doğu ve Güneydoğu Asya'da dünya ekonomisinin aktörlerinin sosyal ve ekonomik gelişiminin yanı sıra, tipik manzaralarda çevrenin, yaşamın ve tarımın durumunu tehdit eden süreçler; Çin'in sosyal ve ekonomik kalkınma süreçleri ve sorunları (nüfus sorunları, çevre durumunu tehdit eden süreçler; Hindistan'ın sosyal ve ekonomik kalkınma süreçleri ve sorunları (nüfus sorunları), çevre durumunu tehdit eden süreçler)

Geniş içerikli bir geliştirme bölümüne sahip olan bu öğrenme alanında öğrencilerden coğrafyanın yaşam alanı ve tarzı oluşturmadaki rolünü belirlemeleri, harita yardımıyla mekânsal şartları anlamaları, çevresel sorunların küreselleştigiine kanıt getirmeleri, Avrupa dışındaki kıtalarla ilgili çeşitli karşılaştırma görevleri yapmaları istenmiştir. Bu amaçla öğrencilerin dünyanın diğer bölgeleriyle ilgili de fikir edinmeleri ve yakın coğrafyalarda yaşadıkları sorunların küresele de yayılmış olduğunu fark etmeleri hedeflenmektedir. “Coğrafi Bölgeleme Sistemi” öğrenme alanına ait detaylar Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20*Coğrafi Bölgeleme Sistemi Öğrenme Alanı Bileşenleri*

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Coğrafi Bölgeleme Sistemi	-Coğrafi bölgelendirme sistemini sunar, bölgelerin ve kuşakların oluşum nedenlerini ve konumlarının mekânsal özelliklerini açıklar	8 saat		Bir iklim bölgesine özgü görüntülerin montajını oluşturmak
	-Bireysel bölgelerin ve kuşakların temel özelliklerini karşılaştırır, bunlarla bağlantılı yasaları formüle eder		İklim diyagramı, sıcak bölge dikey bölgeleme, soğuk bölge	Sunum/kısa ders yoluyla iklim bölgelerinin tanıtımı
	-Çiftçiliği ve yaşam tarzını etkilemede doğal kaynakların rolüne ilişkin örnekleri adlandırır		Ilıman bölge ve bölgeleri	-Hayali bir rapor hazırlamak: Belirli bir bölgede (örneğin dönüşüm bölgesi) yaşayan bir çocuğun bir günü nasıl geçiyor?
	-Örneklere dayanarak, daha geniş çevreyi kapsayan yerel çevresel hasarın sonuçlarını formüle eder, neden-sonuç ilişkilerini formüle eder			-İklim şemasına dayalı arazi kullanımının kısa tanımlayıcı bir açıklamasının hazırlanması "Bavulumda ne var?" Belirli bir iklim bölgesine seyahat etmek için valizinizi hazırlama
	-Coğrafi ve çevresel kökenli sorunların azaltılması ve çözümünde çevre ve doğa korumanın temel görevlerini ve olanaklarını bilir		Sürdürülebilirlik	-Coğrafi bölgelemenin gelişimi, sebep-sonuç ilişkilerinin formülasyonu arasındaki bağlantıları gösteren açıklayıcı diyagram ve modellerin ortak yorumlanması
	-Çevre sorunları ve küresel sorunlar konusundaki konumunu mantıksal argümanlarla destekler ve çevre sorunlarının azaltılmasına yönelik öneri oluşturur		Tipik peyzaj	-Rol oynama: yaşam durumları – ör. pazar alışverişi – (belirli bir iklim bölgesinde)
-Her bölgeye ilişkin coğrafi ve çevresel tehditleri ve sorunları formüle eder ve bunlara yansıtır	Çevresel zarar	-İklimle ilgili metinlerin bir grafik düzenleyici kullanılarak yorumlanması -Konuya uygun metnin vurgulanması, ör. Kelime listesi hazırlama, eşleştirilmiş metin işleme, pencere yöntemi İklimlerin özelliklerini formüle etmek, tematik haritalar kullanarak bağlantıları araştırmak - Tüm Dünyayı etkileyen iklim değişikliğini durdurmak için birlik ve eylem çağrısında bulunan bir posterin oluşturulması -Film alıntılarına, görsellere ve açıklamalara dayanarak bireysel coğrafi bölgelerin ve bölgelerin tipik manzaralarını tanımak		

Tablo 20 incelendiğinde Coğrafi Bölgeleme Sistemi öğrenme alanında öğrencilere dünyadaki iklim bölgelerini tanımaları için çeşitli görevler verildiği tespit edilmiştir. Çiftçilik ve yaşam tarzını etkileyen diğer süreçler, çevre sorunları, iklimlerin tasnif edilmesi, küresel bir sorun haline gelen iklim değişikliğine dikkat çekmek için poster hazırlanması vb. aktiviteler öğrenme alanının bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu alana yönelik geliştirme görevleri Tablo 21’de detaylandırılmıştır.

Tablo 21*Coğrafi Bölgeleme Sistemi Öğrenme Alanı Geliştirme Görevleri***Zenginleştirme ve Geliştirme Görevleri:**

- Coğrafi imar düzenlemesini (yatay, dikey) öğrenerek sistemdeki düşünceyi geliştirmek.
- Bireysel bölgelerin ve kuşakların temel doğal özelliklerini öğrenerek ve düzenleyerek bağlam içinde düşünmeyi geliştirmek
- Bireysel bölgeleri ve bölgeleri etkileyen çevre sorunlarının tanıtılmasıyla çevre bilincinin geliştirilmesi
- Yatay ve dikey bölgeleme arasındaki ilişkileri ortaya koyarak doğa bilimleri yaklaşımını geliştirmek
- Kıtalar ve tipik manzaralar hakkında öğrenilen bölgesel coğrafi bilgiler ile coğrafi bölgeleme sırasında öğrenilen bilgilerin sentezi
- Coğrafi konum, doğal özellikler ve sosyo-ekonomik süreçler arasındaki etkileşimi sunarak coğrafi düşüncenin geliştirilmesi
- Hava ve iklim arasındaki ilişkiyi anlamak
- Benzersiz coğrafi özelliklere dayalı olarak özel coğrafi bölgelerin ve kuşakların tipik manzaralarını tanımak
- Coğrafi imar sisteminin oluşturulması
- Sıcak, ılıman ve soğuk bölgelerin kanunları ve özellikleri
- Dikey imar gelişiminin korelasyonları

Geliştirme görevleri incelendiğinde öğrencilere coğrafi imarla ilgili düşünme becerisi kazandırmak ve çevre bilinci oluşturma için coğrafi düşünme sistemi geliştirilmesi amaçlanmıştır. Hayatımız ve Ekonomi: Para ve İş Dünyası öğrenme alanına ait veriler Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22*Hayatımız ve Ekonomi: Para ve İş Dünyası Öğrenme Alanı Bileşenleri*

Konu	Öğrenme Çıktıları	Ders Süresi	Kavramlar	Aktivite ve Etkinlikler
Hayatımız ve Ekonomi: Para ve İş Dünyası	Günlük yaşamda mevcut olan finansal faaliyetleri ve hizmetleri yorumlar; -İşletmenin işleyişini etkileyen faktörleri adlandırır	10 saat	Aile bütçesi, borçluluk, çalışan	Finansal karar durumlarını rol oynamayla çözmek
	Günlük yaşamımızı etkileyen küreselleşme süreçlerinin örneklerini listeler		Küreselleşme	Piyasa ve borsanın işleyişinin simülasyon oyunuyla sunulması
	Bilinçli tüketici davranışı ve çevreye duyarlı kararların önemi lehine argümanlar formüle eder		Kredi, işsiz	Bankalarda kullanılacak hizmetleri tanıma
	Mali bilgisini yaşına uygun durumlarda uygular (örn. basit bir bütçe hazırlamak, döviz bozdurmak, öğrenci işi planlamak)		Para, Borsa, para birimi, döviz bozdurma	Derse davet edilen finans uzmanı ile tartışma, mali soru ve cevaplar
	İstihdam verilerini yorumlayıp analiz eder ve bunlardan sonuçlar çıkarır.		Dünya ürünü	Örnek olay: hem çevresel hem de finansal hususları dikkate alarak enerji konusunda bilinçli bir tüketici kararı vermek (örneğin, enerji tasarruflu ampul, güneş pili şarj cihazı, ev aletlerinin enerji sınıfı) Grup çalışmasında sınıf gezisi için maliyet planının hazırlanması

Tablo 22 verileri incelendiğinde Hayatımız ve Ekonomi: Para ve İş Dünyası öğrenme alanında öğrencilere günlük hayatlarında kullanabilecekleri finansal beceriler kazandırılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Yaşlarına uygun bütçe hazırlama görevini yerine getirmesi istenen öğrenciler aynı zamanda bankaların işleyişi, para sistemleriyle ilgili genel bilgi, döviz ve çevrimiçi alışveriş gibi kavramlarla tanıştırılmaktadır. Öğrenme alanına yönelik geliştirme görevleri Tablo 23’te sunulmuştur.

Tablo 23

Hayatımız ve Ekonomi: Para ve İş Dünyası Geliştirme Görevleri

Zenginleştirme ve Geliştirme Görevleri
- Para ve iş dünyasına ilişkin verilerin toplanması, yorumlanması, çeşitli görsel formlarda sunulması
- Sorumlu karar verme, yaş özelliklerine uygun finansal kararlar alınırken sonuçlarının sorumluluğunu alma. Finansal ve ekonomik gerçekler ile bireysel görüşler arasındaki farkın tanınması
-Borçlanma ile kalkınma ve borçluluk arasındaki ilişkinin anlaşılması; Kararı etkileyen argümanları formüle etmek ve olası bir krediyle ilgili anlamlı risk almak
-İstihdam verilerinin yorumlanması ve analizi, sonuçların çıkarılması; günlük yaşamdan alınan örneklere dayanarak, iş dünyasının sürekli değiştiğinin bilincinde olmak
-Tüketicinin korunmasının rolünün ve günlük yaşam koşullarında basit mağaza satın alımlarıyla ilgili tüketici haklarının önemini tanınması
-Enerji verimliliği, enerji ve hammadde tasarrufu, “yeşil” yönetim ve yaşam tarzı yaklaşımını tanıyarak çevreye duyarlı vatandaş davranışının temeli
-Öğrencileri günlük yaşam durumlarından kaynaklanan finansal karar verme durumlarıyla tanıştırmak ve öğrencinin kendi hayatında kullanabileceği basit bir bütçe hazırlayarak problem çözme düşüncesinin geliştirilmesi
-Küreselleşme, istihdam, kişisel finansal kararlar ve çeşitli kaynaklardan toplanan finansal verilerle ilgili konuları işlerken fikir üretme ve tartışma becerilerinin geliştirilmesi
-Durumsal egzersizler ve gerçek yaşam durumlarından alınan örnekler sırasında karar verme becerilerinin geliştirilmesi; gerçeklere dayalı görüş oluşturma yeteneğini destekleme
-Yerel, bölgesel ve Dünya çapındaki süreçler arasındaki benzerliklerin ve bağlantıların tanınması
-Piyasa ekonomisinin işleyişinin temel coğrafi yönleri
-Para ve finansal hizmetlerin rolü, döviz bozdurma
-Borçlanma, risk alma ve kalkınma ile borçluluk arasındaki bağlantılar
-Küreselleşme ile gündelik yaşam arasındaki ilişki, küreselleşme ile küresel sorunların gelişimi arasındaki bağlantılar
-Sürdürülebilirlik göz önünde bulundurularak tüketici davranışının özellikleri

Son öğrenme alanı olan Hayatımız ve Ekonomi: Para ve İş Dünyası bölümünde öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun finansal okuryazarlık kazanması, tüketici haklarını öğrenme ve basit satın alma işlemlerini yapabilme yetileri kazandırma yer almaktadır. Bunlar dışında öğrencilerin günlük hayatta işine yarayacak döviz bozdurma, dünya para sistemlerinin neler olduğunu bilme, borçluluk ve kredi sistemlerinin yapısını anlama gibi daha üst düzey becerilerin kazandırılması gibi başlıklar da piyasa ekonomilerinin coğrafya ile ilişkisini anlamlandırmak için eklenmiştir. Macaristan ile Türkiye arasında coğrafya dersleri öğretim programı içerik ve öğretme süreçleri açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Çalışmanın amacı iki ülke arasında karşılaştırma yapmak olmadığından genel bir kıyaslama tablosu üzerinden değerlendirme yapılacaktır. Türkiye’de ortaokul seviyesinde okutulan sosyal bilgiler dersi içerisindeki coğrafya konularına ait kazanımları ve ders süreleri Tablo 24’te kısaca özetlenmiştir.

Tablo 24

*Türkiye’de Ortaokul Düzeyindeki Coğrafya Konularına Ait Veriler (MEB, 2018)**

Ünite	Sınıflar	Ders Saati /Süresi
	4	20
	5	18
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6	14
	7	15
	Toplam	66

*Tabloya yalnızca Coğrafya konularının bulunduğu “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı dâhil edilmiştir.

Tablo 24’te görüldüğü üzere Türkiye ortaokul düzeyindeki coğrafya derslerinde dört ayrı sınıf seviyesinde, kazanımların verilme süresi 4. sınıflarda 20, 5. sınıflarda 18 saat, 6. sınıflarda 14 ve 7. sınıflarda 15 saat olarak tayin edilmiştir. Buna karşılık Macaristan’da 7. ve 8.sınıflar düzeyindeki coğrafya derslerinin toplam süresi 102 saat olarak belirlenmiştir. İki ülke arasında ders süreleri ve içerik başlıkları açısından büyük oranda farklılıklar bulunmaktadır. Her iki ülke öğretim programları arasındaki bir diğer farklılık zenginleştirme ve geliştirme alanlarında tespit edilmiştir. Türkiye’de okutulan sosyal bilgiler (coğrafya) öğretim programında alt ve üst bilişsel düzeydeki öğrencilere yönelik hazırlanan zenginleştirme ve geliştirme alanları yer almamaktadır.

Macaristan coğrafya dersleri öğretim programı genel itibariyle geniş içerikli geliştirme ve zenginleştirme görevlerine sahip yapıda hazırlanmıştır. Değişen ve küreselleşen dünyanın hızına ayak uydurmaya çalışan ve öğrencilere yeni dünya düzenine uygun ve kendi başlarının çaresine bakabilecekleri bir yaşam tarzı oluşturma temelli coğrafya öğretimi tasarlanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Macaristan’da ortaokul düzeyinde 7. ve 8.sınıflarda okutulan coğrafya dersinin genel yapısı; dersin amaçları, yeterlilikleri, ilkeleri ve içerik yapısı olmak üzere dört ayrı bölümde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Coğrafya dersinin genel amaçları incelendiğinde analitik düşünmenin temele alındığı, problem çözme odaklı bir yol haritası belirlendiği görülmektedir. Coğrafya öğretiminin gelenekselleşmiş determinist yapısından bağımsız, öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerine yol olacak çalışmalara yönlendirilmesi, olay, olgu ve sorunların yerel düzeyde anlaşılıp küresel ölçekte tekrar gözden geçirilmesi ve herkesin faydasına olacak şekilde çözümlere kavuşturulması temel hedefler olarak belirlenmiştir. Macaristan 7-8.sınıf Coğrafya dersi öğretim programı ulusal değerleri vurgulayıp vatanseverlik üzerine yoğunlaşırken aynı zamanda parçası olduğu Avrupa Kıtasının ve üyesi olduğu Avrupa Birliği’nin de dünyadaki yerini kavratmaya odaklanmış durumdadır. Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programının özel amaçlarıyla karşılaştırıldığında çok daha geniş ölçekli bir dünya görüşü ve yaşam tasavvuru üzerine oturtulmuş bir coğrafya öğretimi amaçlanmaktadır. Türkiye’de doğal çevre, ekonomik özellikler ve değişim-sürekliliği algılama ile sınırlı kalan coğrafya; Macaristan’da bağımsız bir ders olmanın verdiği avantajla boyut atlamış gözükmektedir. Dünyada farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programının amaçlarına bakıldığında benzer noktalar olduğu görülmektedir. Kanada’nın Ontario eyaletinde uygulanan sosyal bilgiler programının amacı genel itibariyle (Öztürk & Öztürk, 2013) öğrencilere tarih ve coğrafya ile edindikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamlarında kullanmalarını sağlamaktır. Alanda yapılan benzer çalışmalara bakıldığında Macaristan’daki coğrafya dersi amaçları Almanya, Avusturya, İngiltere, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Norveç, Güney Afrika Cumhuriyeti gibi ülkelerdeki öğretim programlarının amaç ve hedefleriyle benzerlik göstermektedir (Kaya, 2021; Özden, 2021; Yiğit, 2023; Aktin, 2023; Şahin, 2021; Çolak, 2021; Öztürk ve Kara, 2023; Öztürk, 2023; Kara, 2023; Tokmak, 2023).

Macaristan Coğrafya dersi öğretim programının yeterlilikleri Ulusal Çekirdek Müfredat (NAT) kapsamında belirlenmiştir. Özellikle dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, matematik ve düşünme becerileri detaylı olarak tanımlanmış ve nasıl kazandırılacağı çerçeve müfredatta yöntemleriyle birlikte aktarılmıştır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile büyük oranda benzerlik gösteren yetkinlikler içeren Macaristan öğretim programı öğrencilere yaratıcı düşünme, kişisel ve sosyal ilişkiler, kendini ifade etme ve kültürel farkındalık kazandırma gibi kapsamlı bir içeriğe sahip bulunmaktadır. Yetkinlik kavramı her ülkenin eğitim programlarında yer almazken alanda yapılmış bazı çalışmalarda bu kavramın bazı ülkelerde kullanıldığı ve programlarda geniş yer tuttuğu gözlenmiştir. Estonya, İtalya, Singapur gibi ülkelerde yeterlilik veya yetkinlik kavramlarının kullanıldığı görülmektedir (Cebeci & Bozkurt, 2023; Tokmak & Yılmaz, 2023; Şeker, 2023).

Macaristan 7-8.sınıflar coğrafya derslerinin öğretim programlarının dayandığı genel prensiplerin “Yakından Uzağa”, “Seviyeye Uygunluk”, “Coğrafi Sorgulama”, “Harita, Görsel ve Veri Yorumlama”, “Görüş Belirtme ve Sorumluluk Alma”, “Yerelden Küresele”, “Yaşama Yakınlık ve Pratiklik” olduğu görülmektedir. Bu amaçla coğrafya dersinin içerik yapısı da yakın alanların coğrafyalarını tanıma ile başlamakta ve önce kıta Avrupa’sının genel hatlarıyla tanıtımı daha sonra diğer kıtaların özelliklerine geçişi sağlanmaktadır. Macaristan coğrafya dersi içerik özellikleri incelendiğinde toplam 102 saatlik öngörülen ders süresinin büyük bir kısmının (25 saat) Macaristan Coğrafyası alanına ait olduğu görülmektedir. Bu alanı 22 saatlik süresiyle Avrupa Coğrafyası ve 20 saatle Avrupa dışındaki kıtaların coğrafya konuları takip etmektedir. Dersin içerik yapısı ağırlıklı olarak yereli tanıma, ülke özelliklerini ve zenginliklerini bilme ve dünya ile ilgili ayrıntılı anlama ve yorumlama üzerine tasarlanmıştır. Ülkenin jeolojik ve topografik özelliklerinin detaylı olarak verildiği öğrenme alanları kavramlar ve aktivitelerle zenginleştirilmiştir. Öğrenme çıktılarının verilmesinde kavramlara sıkça yer verilmiş, ders içi aktiviteler çeşitlendirilmiştir. Öğrencilerin bireysel veya grupta yapabilecekleri etkinlikler ve proje ödevleri detaylı olarak açıklanmış ayrıca her öğrenme alanıyla ilgili zenginleştirici geliştirme görevleri bölümleri eklenmiştir. Bu açıdan Türkiye’deki coğrafya içerikli kazanım ve öğrenme alanlarıyla karşılaştırıldığında Macaristan coğrafya dersleri öğretim programının daha ince ayrıntılara sahip olduğu söylenebilir. Öğrenme çıktılarının yanı sıra verilen geliştirme görevleri ortalamasının altında ve üstünde beceri ve bilişsel yeterliliğe sahip öğrencilerin desteklenmesi için programa dâhil edilmiştir. Kapsayıcılık açısından kıta Avrupa’sında bulunan gelişmiş ülkelerin öğretim programlarıyla benzerlik gösteren Macaristan coğrafya öğretim programı çağın getirdiği yeniliklere göre 2020 yılında son halini almış ve uygulanmaya başlanmıştır. Özellikle Almanya, Fransa gibi ülkelerin öğretim programıyla benzerlik gösteren program, sosyal bilgileri modüler bir yapı formunda ele almasıyla da dikkat çekmektedir. Bugün gelişmiş ülkelerin çoğunda sosyal bilgiler veya sosyal bilimler dersleri ortaokul seviyesinde; tarih, coğrafya, vatandaşlık, sosyal bilgiler vb. isimlerle ayrı programlarla ayrı birer ders olarak okutulmaktadır. Özellikle Almanya’daki sosyal bilgiler öğretimi Macaristan ile büyük benzerlik göstermekte, tarih, coğrafya ve sosyal bilgiler vb. birçok ders ayrı olarak okutulmaktadır (Kaya, 2023). Yine bir başka Avrupa ülkesi Avusturya’da da durum Macaristan’daki uygulamaya benzerlik göstermektedir. Avusturya’da sosyal bilgiler öğretimi tarih ve sosyal bilgiler/ siyaset eğitimi ile coğrafya ve ekonomi dersleri adlarıyla ayrı olarak okutulmaktadır (Öztürk ve Kara, 2023). Sosyal Bilimlere verilen önemin okutulan dersler ve hazırlanan programlarla doğrudan ilgisinin bulunduğu düşünülürse Macaristan; gelişmiş ülkelerin programlarını dikkate alarak geliştirdiği yeni çerçeve planlarıyla, çağın gerisinde kalmak istemediğini vurgulamakta ve Avrupa Birliği üyesi bir ülke olarak kıtanın gelişmiş ülkeleri arasına dâhil olmak istemektedir.

Bugün pozitif bilim ve fende gelişmelerin tek başına bir ülkeyi kalkındırmaya ve gelişmiş ülkelerle aynı refah seviyesine çıkarmaya yetmeyeceği aşikârdır. Ülkelerin büyüme ve gelişme hızını ivmelendirecek olan; bilimin bütüncül olarak gelişmesidir. Bugünün gelişmiş toplumları ancak; teknolojinin oluşturacağı alt yapının üzerinde tüm disiplinleriyle yükselmiş bir sosyal bilimlerin varlığıyla yakaladığı ekonomik refah ile kültürel seviyesini eşitleme imkânına kavuşabilir. Aksi durumda kalkınmanın hızına erişemeyen ve ihmal edilen sosyal bilimlere sahip milletler maddi imkânlara sahip ancak onu nasıl muhafaza edeceğini ve gelecek nesillere aktaracağını bilemez durumda olacaktır. Kültürel yozlaşmanın normalleşeceği, doğal zenginliklerin ve dünya mirasının idrakine varılamayacağı bir gelecekte insanları, sıkı sıkıya tutundukları fen bilimleri de kurtaramayacaktır. Bu nedenle ülkelerin sağlam ve sürdürülebilir bir sosyo-ekonomik gelişme için sosyal bilimlere ihtiyacı vardır. Çalışmanın bulgularından yola çıkılarak getirilen öneriler şunlardır:

- Macaristan ve benzer gelişmişlik seviyesindeki ülkelerin öğretim programları düzenli aralıklarla incelenmeli ve karşılaştırmalı analizler yapılmalıdır,

- Macaristan ve birçok ülkede ortaokul seviyesinde sosyal bilgiler dersine eşdeğer özellikte okutulan derslerin ayrı dersler olarak verilmesinin getirileri incelenmeli ve Türkiye’de çatı formdaki Sosyal Bilgiler uygulamasının eksi ve artıları listelenmelidir,
- Macaristan’da ortaokul düzeyinde okutulan sosyal bilgilere eşdeğer özellikteki diğer derslerin genel özellikleri ve içerik yapıları incelenmeli ve Türkiye’deki ve diğer ülkelerdeki müfredatlarla mukayese edilmelidir,
- Bahsi geçen ülkelere ve öğretim programı daha önce incelenmemiş ülkelere yönelik çalışmalar yapılarak, sürekli kendisini yenilemek zorunluluğu içindeki program geliştirme çalışmalarına destek olunabilecektir.

KAYNAKÇA

- Aslan, A. K. (2001). Eğitimin toplumsal temelleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(5), 16-30.
- Barr, H. (1997). Defining social studies. *Teachers and curriculum*, 1(1), 6-12.
- Cebeci, Y., Bozkurt, F. (2023). Dünyada sosyal bilgiler eğitimi. C.Öztürk ve E.Ö. Yiğit (Ed.), *Estonya Cumhuriyeti* (1. Baskı, s. 111-153) içinde, Pegem Akademi.
- Çiğdem, K. A. N. (2010). "ABD ve Türkiye de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi." *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 663-672.
- Duran, A., & Tangülü, Z. (2020). Macaristan ve Türkiye tarih dersi öğretim programlarının amaç ve içeriği açısından karşılaştırmalı analizi. *Journal Of History School (Johs)*.44,1-17.
- Erden, M. (2015). *Eğitim bilimine giriş*(12.Baskı). Ankara: Arkadaş.
- Eş, H., M. Sarıkaya, F.T. Ekici & E. Ekici. (2010). “Türkiye MEB ve Ontario (Kanada) eyaleti fen ve teknoloji dersi öğretim programlarının karşılaştırılarak değerlendirilmesi.” *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5, 2.
- Evans, R. W. (2004). *The social studies wars: what should we teach the children?* New York: Teachers College Press.
- Hertzberg, H. W. (1981). Social Studies Reform 1880-1980. *Social Science Education Consortium*.<https://eric.ed.gov/?id=ED211429>
- İnci, S. (2009). *Türkiye sosyal bilgiler programının karşılaştırmalı incelemesi (Kanada (Ontario), İrlanda, ABD (New york, Kaliforniya), Finlandiya, Yeni Zelanda)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi].Kocaeli Üniversitesi.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri* (11. Baskı). Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi* (18. Baskı). Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, E. (2023). Dünyada sosyal bilgiler eğitimi. C.Öztürk ve E.Ö. Yiğit (Ed.), *Almanya* (1. Baskı, s. 9-45) içinde, Pegem Akademi, ISBN 978-625-6829-90-9.
- Kurt, F. (2016). *Dünya bilim ve teknoloji mirasının farklı ülkelerin sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları üzerine karşılaştırmalı bir inceleme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi].Adıyaman Üniversitesi.

- Macar Eğitim Ofisi Resmi Web Sitesi (2024). *Oktatasi Hivatal, Ulusal Çerçeve Müfredat*, https://oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alaprogramok
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018),*Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*,https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2023428142532575-2023_sosyal_bilgiler.pdf
- Nijman, J. (2020). *Geography: Realms, Regions, and Concepts*, 20, Wiley.
- Oran, M. (2019). *Türkiye, Azerbaycan ve Türkmenistan'da sosyal bilgiler kapsamında okutulan derslerin öğretim programlarının karşılaştırılması* (1. Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Öztürk, C. (2019). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi içinde* (1. Baskı, s. 1-31) içinde. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C., Kara, İ. (2023). Dünyada sosyal bilgiler eğitimi. C.Öztürk ve E.Ö. Yiğit (Ed.), *Avusturya*(1. Baskı, s.47-78) içinde, Pegem Akademi.
- Öztürk, C., Deveci, H., Yiğit, E. Ö., Karaduman, H., Kaya, E., Keskin, Y., Keskin, C. S., Bengiç, G., Kop, Y., Özden, D., Demir, B.S., Kaya, B., Aktin, K., Osmanoglu, A. E., Şahin, T. C., Tuncel, G., Akıncı Güngör, B. A., Abdoulmaged, T. A. A., Çolak, K., Şeker, M.,...vd. (2016). *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları* (1. Baskı).Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, F. Z.,& Öztürk, T. (2013). Kanada (Ontario) sosyal bilgiler öğretim programı ve bu programın Türkiye sosyal bilgiler öğretim programıyla karşılaştırılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (14), 485-514. <https://Doi.Org/10.14520/Adyusbd.599>
- Şeker, M. (2023). Dünyada sosyal bilgiler eğitimi. C.Öztürk ve E.Ö. Yiğit (Ed.),*Singapur*(1. Baskı, s. 387-410) içinde, Pegem Akademi.
- Tokmak, A., Yılmaz, A. (2023). Dünyada sosyal bilgiler eğitimi. C.Öztürk ve E.Ö. Yiğit (Ed.), *İtalya*(1. Baskı, s. 277-308) içinde, Pegem Akademi.
- Türker. P. (2017). “Macaristan’da türkoloji çalışmalarına genel bir bakış: Türkoloji’nin gelişimi ve macar türkologlar”, Dede Korkut’un izinde 30 yıl Prof. Dr. Üçler Bulduk’a armağan A. Demir (Ed.),*Türk tarihine dair yazılar*(s. 745-764) içinde, Ankara: Gece Kitaplığı
- Yavuz, İ. (2018). Sosyal bilgiler derslerinde vatanseverlik değerinin öğretimi konusunda farklı ülke uygulamaları. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 3(1), 17-31.
- Yazıcı, K. (2009). “Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı ve bu programın Türkiye’deki sosyal bilgiler öğretim programı ile karşılaştırılması.” *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (22), 423-435.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Education is one of the tools that transmit the characteristics of society from generation to generation (Aslan, 2001). In order for individuals to adapt to the society they live in and to

adapt to changing world conditions, they need to be supported with the courses they take throughout their educational lives. One of these courses is the Social Studies course, which emerged in the 1880s by taking only one subject area (Hertzberg, 1991). Today, in many countries, there is a Social Studies course prepared to provide individuals with knowledge, skills, competence and values. When the social studies curriculum of countries such as the USA, Canada and Australia is examined, it is seen that it is built on the goals of creating citizenship awareness and understanding and interpreting the world (İnci, 2009). Social Studies course has a structural form with the Curriculum prepared and its effectiveness levels are constantly measured and evaluated in the countries where it is implemented. In this context, it is important for countries to examine and follow the curriculum of other countries in the world in order to develop their own programs (Öztürk & Öztürk, 2013). Hungary, the subject of the research, is a country in the central part of the European Continent that is a member of the European Union but has very different characteristics from other European countries. Due to the common nomadic culture that has been going on with the Turkish communities since Central Asia, the fact that they hold the same homelands, and the fact that they share a common language, history and geography, Hungarians have demonstrated that they are not Europeans, although they live in Europe, through their Turcology (Science of Turkism) studies, which they have brought to a certain point with their own efforts. Due to the Ottoman domination that continued for many years, Turks and Hungarians lived together, and word exchange and cultural similarities between the languages became evident. Many Hungarian Turcologists, especially Armin Vambery; They described the Hungarian people as Turks. Based on this common history and ethnic structure, an attempt was made to create a road map of the research in order to examine the scope and content of social studies, history and geography themed courses taught in schools in Hungary. The fact that no study has been found specifically for Hungary at the secondary school level reveals the importance of the study. It is equivalent to the Social Studies course for grades 5-8, which is within the scope of the research; History, Geography, Citizenship, Country and Folk Knowledge and Ethics courses are included. Within the scope of the study, answers to the following questions will be sought:

What are the general structure and content features of geography course, which is among the courses equivalent to social sciences taught at secondary school level in Hungary?

Method

The survey model was used as the research model in the study. In the research, the content of the program and parts of the learning-teaching processes were examined through document analysis. Data sources in this study are limited to electronic documents published by the Hungarian Education Office on its official website. The source of the research data is the official website of the Hungarian Education Office. Since the documents are downloaded from official sites, their authenticity can be verified. Document analysis was used in the research method and data analysis.

Results and Discussion

The general structure of the geography course taught in the 7th and 8th grades at the secondary school level in Hungary; The course was examined and evaluated in four separate sections: objectives, competencies, principles and content structure. While the Hungarian 7th-8th grade Geography course curriculum emphasizes national values and focuses on patriotism, it also focuses on helping students understand the place of the European Continent, of which it is a part, and the European Union, of which it is a member, in the world. The general principles on which the curriculum of 7th-8th grade geography courses in Hungary are based are "From Near to Far", "Suitability to Level", "Geographical Inquiry", "Map, Visual and Data Interpretation", "Expressing Opinions and Taking Responsibility", "From Local to Global", It seems to be "Closeness to Life and Practicality". When the content features of the Hungarian geography

course are examined, it can be seen that most of the 102 hours of total expected course time (25 hours) belongs to the field of Hungarian Geography. This field is followed by European Geography with a duration of 22 hours and geography of continents outside Europe with a duration of 20 hours. The content structure of the course is designed mainly on getting to know the local area, knowing the characteristics and riches of the country, and understanding and interpreting the world in detail. Development tasks, as well as learning outcomes, are included in the program to support students with below and above average skills and cognitive proficiency. The Hungarian geography curriculum, which is similar to the curriculum of developed countries in continental Europe in terms of inclusiveness, took its final form and started to be implemented in 2020, according to the innovations brought by the age. Considering that the importance given to Social Sciences is directly related to the courses taught and the programs prepared, Hungary; With the new framework plans developed by taking into account the programs of developed countries, it emphasizes that it does not want to fall behind the times and wants to be included among the developed countries of the continent as a member of the European Union. Recommendations based on the findings of the research are as follows:

- The curricula of Hungary and countries with similar development levels should be examined at regular intervals and comparative analyzes should be made,
- The benefits of teaching social studies equivalent courses as separate courses at the secondary school level in Hungary and many other countries should be examined, and the pros and cons of a single Social Studies course in Turkey should be listed.